

ATLAS TRAS ROWEROWYCH

Przewodnik po szlakach
rowerowych polskiej części
Euroregionu
Śląsk Cieszyński
oraz po polsko-czeskiej
Pętli Euroregionalnej

Redakcja: Bogdan Kasperek, Diana Kruszelnicka

Autorzy tekstu: Bogdan Kasperek, Edward Kutyla, Marek Olszewski / Oddział PTTK w Jastrzębiu Zdroju, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej "Olza" - Euroregion Śląsk Cieszyński. Wykorzystano również teksty archiwalne Euroregionu ŚĆ-TS

Projekty okładek: Agata Hanula

Skład i opracowanie graficzne: Diana Kruszelnicka

Realizacja:

Wydawnictwo Kartograficzne "Compass"

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 3

tel./fax: 12 626 14 36

www.compass.krakow.pl

ISBN: 978-83-7605-233-5

Kraków 2011

Publikacja została wydana w ramach projektu „Śląskie. Pozytywna energia. Promocja turystyczna województwa śląskiego podczas targów krajowych wraz z publikacją materiałów informacyjnych i promocyjnych” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

Projekt realizowany w partnerstwie przez: Śląską Organizację Turystyczną w Katowicach, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” w Cieszynie, Stowarzyszenie „Region Beskidy” w Bielsku-Białej, Związek Gmin Jurańskich w Ogrodzieńcu i Związek Subregionu Zachodniego w Rybniku.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego
- realna odpowiedź na realne potrzeby

PRZEWODNIK PO EUROREGIONALNEJ PĘTLI ROWEROWEJ (TRASA CZERWONA NR 24 C)

1. BOHUMÍN – HAVÍŘOV

Bohumín – Orlová – Havířov

Naszą podróż rozpoczynamy na przejściu granicznym Bohumín/Chałupki. Około 600 m dalej trasa nr 6109 skręca w prawo z głównej trasy nr 56. My natomiast pojedziemy dalej głównym szlakiem, a więc po szosie III. kl. przez rynek miasta Stary Bohumín. Po lewej stronie znajduje się miejsce odpoczynkowe „U Kališova jezera”. Przed miejscowością Dolní Lutyně wjeżdżamy na drogę lokalną. Z południowego skraju Dolní Lutyně jedziemy po lokalnych drogach do miasta Orlová, mijamy miasto i zatrzymujemy się w miejscu odpoczynkowym „Meteor” następnie kontynuujemy jazdę lekko pod górę, aż do lasu między Orlovou i Šumbarkem – częścią Havířova. Zjeżdżamy łagodnie w dół w kierunku restauracji „U Jelena” i stąd dalej do Šumbarku, gdzie z lewej strony dołącza szlak nr 6098. Przejeżdżamy przez Havířov, gdzie ruch rowerowy prowadzony jest objazdem okrężnym po drodze o dużym natężeniu ruchu drogowego. Następnie wyjeżdżamy ulicą U koupaliště zmierzając do miejsca odpoczynkowego o tej samej nazwie. Kolejnym miejscem odpoczynkowym na tej trasie jest „Selská”, a następnie opuszczamy miasto Havířov.

Subtrasy:

Trasa nr 6098: Šumbark (Havířov) – Proštědlní Suchá (Havířov) – (zobacz wycinek mapy nr 2) Životice (Havířov) – Pacalůvka (Těrlicko)
Trasa nr 6109: Stary Bohumín (Bohumín) – Pudlov (Bohumín) – Antošovice-lávka

2. HAVÍŘOV – GUTY (TŘINEC)

Havířov – Horní Bludovice – Těrlicko – Pacalůvka (Těrlicko) – Koňákov (Český Těšín) – Vělopolí – Střítež – Smilovice – Řeka – Guty (Třinec)

W Havířově jedziemy po lokalnych drogach do miejscowości Dolní Bludovice, gdzie wjeżdżamy na szosę III klasy i kontynuujemy jazdę do Horních Bludovic – miejsca, w którym znajduje się skrzyżowanie szosy III klasy z drogą lokalną, która jest zarazem skrzyżowaniem naszego szlaku z trasą nr 6099. Po około 20 minutach jazdy, docieramy do zapory wodnej Těrlicko gdzie znajduje się miejsce odpoczynkowe „U Country klubu”. Niedaleko restauracji Na Pacalůvce z lewej strony biegnie trasa nr 6098. 1 km za restauracją po stronie lewej trasa nr 6097, a po następnych 2,5 km we wsi Dolní Těrlicko trasa nr. 6100 również z lewej strony. Z Dolního Těrlicka wspinamy się ostro pod górę do skrzyżowania z szosą I kl. Dalej jedziemy koło góry Babí hora (najwyższy punkt okresu karwińskiego) aż do wioski Koňákov – części miasta Český Těšín, gdzie z prawej strony dołącza trasa nr 6090, która po 650 m wspólnie

drogi skręca w lewo. W miejscowości Horní Žukov jedziemy około 60 m po szosie I klasy, potem po drodze III klasy do Vělopolí, gdzie mijamy granicę okresu karwińskiego i wjeżdżamy do okresu Frydek-Místek. W Vělopolí przecinamy trasę nr 6089 gdzie czeka na nas miejsce odpoczynkowe „U Rybníčku”. W Stříteži z lewej strony dołącza do nas trasa nr 46 Jihlava-Český Těšín z równoległe biegnącą z naszą trasą do wioski Smilovice. Tutaj skręca ona w prawo a my jedziemy w lewo. Kto zechce trochę odpocząć, może to uczynić w miejscu odpoczynkowym „Na Hřišti”, pozostała część natomiast rusza koło zrębowego kościoła do Gutů – dzielnicy miasta Třinec, lub wybiera wariant drugi – trasa nr 6150 w kierunku na Řeku.

Subtrasy:

Trasa nr 6090: Dolní Domašovice (połączenie ze szlakiem Brána Beskyd nr 6005) – Koňákov (Český Těšín) – Český Těšín (połączenie z trasą nr 46 – trasa Jihlava-Český Těšín)
Trasa nr 6097: Albrechtice – (zobacz wycinek mapy nr 7) Stonava – Karviná – Dolní Marklovice (Petrovice u Karviné) – przejście graniczne Petrovice u Karviné/Zebrzydowice
Trasa nr 6098: zobacz opis - odcinek nr 1
Trasa nr 6099: (trasa łącząca trasę nr 56 ze szlakiem Brána Beskyd nr 6005) Horní Bludovice – zapora wodna Žermanice
Trasa nr 6100: Dolní Těrlicko (Těrlicko) – Chotěbuz – (zobacz wycinek mapy nr 7) Chotěbuz – Podobora – dojscie do trasy nr 6097
Trasa nr 6125: szlak łączący trasę nr 6090 z trasą nr 6089
Trasa nr 6150: Smilovice – Guty (Třinec)

3. GUTY (TŘINEC) – KOŠAŘSKA

Guty (Třinec) – Oldřichovice (Třinec) – Košařska

Z Gutů poprowadzi nas oznakowanie obok Gospody Gutskiej lokalną drogą do Oldřichovic – części miasta Třinec, gdzie z lewej strony dołącza trasa nr 6151 w miejscu odpoczynkowym „Pod Lanovkou”. Jedziemy dalej po drodze III klasy, z prawej strony dochodzi trasa nr 6083 i mijamy Karpentnou. Następnie naciskamy mocno na pedały do wioski Košařska, gdzie na skraju lasu na miejscu odpoczynkowym „Řepovice” możemy podziwiać piękno Beskidu Morawsko-Śląskiego. W Košařskách dołącza z lewej strony trasa nr 6085 a nieco później z prawej trasa nr 6082 na górę Kozubová (zobacz następny wycinek mapy).

Subtrasy:

Trasa nr 6083: schronisko turystyczne Kozinec – (zobacz wycinek mapy nr 4) schronisko turystyczne Ostrý – Kalužný vrch (połączenie z trasą nr 6082 – Ropice – (zobacz wycinek mapy nr 2) Komorní Lhotka połączenie z trasą nr 46 – Trasa Jihlava-Český Těšín)
Trasa nr 6085: Košařska – Bystrice – Vendryně – Dolní Lištná – Horní Lištná – przejście graniczne Horní Lištná/Leszna Górna

Jezioro Czernańskie w Wiśle Czarnem, fot. J. Szczotka

Trasa nr 6086: Vendryń – Nýdek – Gruniček-sedlo – (zobacz wycinek mapy nr 4) schronisko Bahenec – Písek – połączenie z trasą nr 6080
Trasa nr 6087: Bystřice – Nýdek (szlak łączący trasy nr 6085 i 6086)

Trasa nr 6088: szlak łączący trasy nr 6085 i 6086 przez Hrádek

Trasa nr 6150: opis zobacz odcinek nr 2
Trasa nr 6151: szlak łączący trasy nr 56 i 6085
Trasa nr 13 Y: Dziegiełłów (zobacz wycinek mapy 6a) – przejście graniczne Horní Lištná/Leszna Górna – (zobacz wycinek mapy 6a) połączenia do trasy nr 13 Z

4. KOŠAŘSKA – BUKOVEC

Košařiska – Milíkov – Jablunkov – Písek – Bukovec

Z wioski Košařiska szlak rowerowy poprowadzi nas szosą III klasy do Milíkova i Bocanovic. Tutaj dochodzi trasa nr 6081, a my skręcamy na drogę lokalną w kierunku miejscowości Bělá. Trasą pomiędzy polami uprawnymi dojedziemy do przejazdu kolejowego strzeżonego i dalej, a następnie przejedziemy przez most nad rzeką Lomná. Wąskie uliczki doprowadzą nas do rynku Mariánské náměstí w mieście Jablunkov, stąd obrzeżami osiedla mieszkaniowego, stopniowo przechodzącego w zabudowę domków jednorodzinnych wjeżdżamy na szosę III klasy naprzeciw Łasku Miejskiego z amfiteatrem. Niedługo potem z prawej strony dochodzi trasa nr 6080, w wiosce Písek przecinamy trasę nr 6086, przejeżdżamy przez most nad rzeką Olzą i wjeżdżamy do miejscowości Bukovec, gdzie z prawej strony dołącza trasa nr 561.

Subtrasy:

Trasa nr 561: Bukovec – Hřáva (przejście graniczne Hřáva/Jaworzynka) – Mosty u Jablunko-

va – przejście graniczne Šance/Milošová; można wjechać na Magistralę Kysucká

Trasa nr 6080: Nižní Lyski – Vyšní Lyski – schronisko Studeničné – dojdzie do trasy nr 561

Trasa nr 6081: Bocanovice – Dolní Lomná – dochodzi trasa nr 6084 – Mosty u Jablunkova, połączenie do trasy nr 561

Trasa nr 6082: (wymagający szlak dla MTB) Košařiska – Kozubová – leśniczówka Tatínky (dochodzi trasa nr 6101) – Dolní Lomná – połączenie z trasą nr 6081

Trasa nr 6084: okrężny szlak koło Skalki. Możliwość wjechania na trasę nr 6112

Trasa nr 6101: leśniczówka Tatínky – rozdroże Kychmól – Horní Lomná

5. BUKOVEC – WISŁA

Bukovec – Jasnowice – Istebna – Zaolzie – Nowa Osada – Wisła

Z Bukovce jedziemy pod górę do przejścia granicznego Bukovec/Jasnowice i wjeżdżamy do Polski. Po krótkim przejeździe drogą asfaltową, dojeżdżamy do łącznika z trasą nr 125 Z, która po 500 m równoległej jazdy skręca w prawo. Oznakowanie rowerowe doprowadzi nas do Istebnej – do miejsca odpoczynkowego „Rogowiec”, gdzie ma swój początek trasa nr 125 Z. Dalej naciskamy na pedały i dojeżdżamy do okolic Wojtasze, chwilę pod górę aby następnie ostrym zjazdem zjechać do doliny Olzy. Po niedługim czasie jazdy ukazuje się nam miejsce odpoczynkowe „Zaolzie”, a z prawej strony dochodzi trasa nr 125 Z. Później kierujemy się do schroniska Stecówka, gdzie kończy się asfalt i zaczyna droga leśna, którą dojeżdżamy do miejsca odpoczynkowego „Szarcuła”. Stąd, już po asfalcie, jedziemy dalej do Wisły, gdzie możemy zregenerować siły w miejscu odpoczynkowym „Jonidło”.

Subtrasy:

Trasa nr 125 Y: szlak łączący trasę nr 125 Z z przejściem granicznym Čierne/Jaworzynka

Trasa nr 125 Z: Istebna Rogowiec – Jasnowice – Jaworzynka – Zapasieki – Koniaków – Istebna Zaolzie

6. WISŁA – CIESZYN

Wisła – Ustron – Skoczów – Kozakowice – Golezów – Cieszyn

Z Wisły jedziemy wzdłuż rzeki, po prawej stronie znajduje się miejsce odpoczynkowe „Polana”, i wjeżdżamy do Ustronia. Z lewej strony dochodzi trasa nr 13 Z oraz trasa nr 12 N, która przez krótki czas biegnie równoległe z naszym szlakiem a następnie skręca w prawo przez mostek i prowadzi prawym brzegiem Wisły, podczas gdy my jedziemy lewym brzegiem. Po 450 m trasy znowu się łączą i wspólnie biegną do miejsca wypoczynkowego „Czarny Las”. Trasa nr 12 N skręca w prawo a my wciąż jedziemy wzdłuż Wisły do Skoczowa, gdzie z prawej strony dochodzi trasa nr 11 Y. Jedziemy dalej przez miejscowość Bładnice do Golezowa. Mijamy kolejno miejscowości Kozakowice, Golezów i Dziegiełłów, gdzie przecinamy trasę nr 13 Z. Tutaj znajduje się też miejsce odpoczynkowe „Dziegiełłów”, a stąd już niedaleko do Cieszyna. Z prawej strony dochodzi trasa nr 11 Y, a przez przejścia graniczne możemy wjechać na szlaki rowerowe w Republice Czeskiej.

Subtrasy:

Wycinek 6a

Trasa nr 11 Y: (wycinek 6b) Landek – Pierściec – (wycinek 6a) Skoczów – Simoradz – Dębowiec – Zamarski – Cieszyn

Wiadukt kolejowy w Wiśle, fot. P. Brągiel

Trasa nr 12 N: Ustron – Zalesie – (wycinek nr 6b) Górki Wielkie – Jaworze

Trasa nr 13 Z: Ustron – Cisownica – Bażanowice – Zamarski – Hażlach – Kończyce Wielkie – (wycinek nr 7) Zebrzydowice – (wycinek nr 8) Jastrzębie-Zdrój – Szeroka – (nie znajduje się na wycinku mapy) Świerklany Górne

Trasa nr 124 N: Dębowiec – Kończyce Wielkie – (wycinek nr 7) Kaczyce Podświnioszów

Trasa nr 13 Y: opis zobacz wycinek mapy nr 3

Wycinek 6b

Trasa nr 123 S: Górki Wlk. – Brenna

Trasa nr 122 C: Jaworze – Jasienica – Rudzica – Iłownica – Zaborze – (wycinek nr 8) Złobice – Strumień

7. CIESZYN – MARKLOWICE GÓRNE

Cieszyn – Pogwizdów – Kaczyce – Zebrzydowice – Marklowice Górne

Po zwiedzeniu Cieszyna jedziemy dalej przez Marklowice oraz przez miejscowości gminy Hażlach – Pogwizdów i Brzezówkę i dojeżdżamy

Panorama Cieszyna z Wieży Piastowskiej, fot. R. Karpińska

do lasu Kaczok. Do lasu wjeżdżamy drogą leśną, gdzie po chwili z prawej strony dołączy trasa nr 124 N, której niedługi odcinek biegnie równolegle z naszą trasą. Miejsce odpoczynkowe „Kaczok” zaprasza nas na krótką przerwę, a potem ruszamy przez Kaczyce w gminie Zebrzydowice do Kaczyc Dolnych, gdzie opuszczamy trasę nr 124 N. Przed nami Zebrzydowice Dolne, gdzie z lewej strony dochodzi trasa nr 126 Y i która biegnie koło zamku stanowiącego miejsce jej końca (i początku). Po tym terenie biegnie również trasa nr 13 Z oraz znajduje się miejsce odpoczynkowe „Zamek”. Po drodze do Markłowic Górnych nasz szlak przecina trasę nr 126 Y, po lewej stronie zobaczymy miejsce odpoczynkowe „Kępka” i poprzez przejście graniczne Dolni Markłowice/Markłowice Górne możemy wjechać na szlaki w RC.

(Uwaga: Kto chce, może w Kaczycach skręcić w lewo do Kaczyc Górnych i przez przejście graniczne Karviná-Ráj II/Kaczyce Górne przejechać odcinek czeskiej trasy rowerowej nr 6110, a następnie nr 6097, która prowadzi do przejścia granicznego Dolni Markłowice/Markłowice Górne.)

Subtrasy:

Trasa nr 11 Y: opis zobacz odcinek nr 6a
Trasa nr 13 Z: opis zobacz odcinek nr 6a
Trasa nr 124 N: opis zobacz odcinek nr 6a
Trasa nr 126 Y: Zebrzydowice – Markłowice Górne – (wycinek nr 8) Jastrzębie-Zdrój
Trasa nr 6097: opis zobacz odcinek 2
Trasa nr 6100: opis zobacz odcinek 2
Trasa nr 6110: szlak łączący trasę nr 6097 z przejścia granicznego Karviná-Ráj II/Kaczyce Górne (MPS)

8. MARKŁOWICE GÓRNE – JASTRZĘBIE-ZDRÓJ

Markłowice Górne – Ruptawa – Jastrzębie-Zdrój
Z Markłowic Górnych ruszamy w kierunku Jastrzębia-Zdroju, z lewej strony dołączy do nas trasa nr 126 Y, która po 400 m równoległej jazdy skręci w lewo. Przez dzielnicę miasta Ruptawa dojedziemy do Jastrzębia-Zdroju, gdzie z lewej strony znowu dochodzi trasa nr 126 Y, która dalej biegnie wspólnie z naszą trasą. Po prawej stronie czeka na nas miejsce odpoczynkowe „OWN”, jedziemy dalej do miasta, gdzie z prawej strony dołączy trasa nr 9 N biegnąca krótki odcinek wspólnie z naszą trasą, a w międzyczasie żegnamy się z trasą nr 126 Y.

Pałac w Jastrzębiu Boryni, fot. arch. UM Jastrzębie-Zdrój

Szkolenia paralotniowe na górze Chetm, fot. J. Szczotka

Subtrasy

Trasa nr 9 N: Strumień – Zbytków – Golasowice – Jastrzębie-Zdrój – (zobacz wycinek mapy nr 9) Jastrzębie-Zdrój - Moszczenica
Trasa nr 13 Z: opis zobacz odcinek nr 6a
Trasa nr 122 C: opis zobacz odcinek nr 6b
Trasa nr 126 Y: opis zobacz odcinek nr 7

9. JASTRZĘBIE-ZDRÓJ – CHAŁUPKI

Jastrzębie Zdrój – Gołkowice – Godów – Łaziska – Uchylsko – Olza – Zabełków – Chałupki

W miejscu, gdzie trasa nr 9 N skręca w prawo, zobaczymy po lewej stronie miejsce odpoczynkowe „Moszczenica”. Mijając kapliczkę w Godowie – Gołkowicach, jedziemy przez Godów i Łaziska do Gorzyc i Uchylska. Oznakowanie rowerowe poprowadzi nas dalej - tuż obok miejsca odpoczynkowego „Olza” - do miejscowości o tej samej nazwie. Potem przejedziemy przez most nad rzeką Odrą i poprzez Zabełków oraz Chałupki - miejscowości gminy Krzyżanowice - dojedziemy do przejścia granicznego Bohumín/Chałupki, do miejsca, w którym bądź to rozpoczyna się, bądź to kończy nasza wędrówka.

Subtrasy

Trasa nr 9 N: opis zobacz odcinek nr 8

SUBTRASY

Subtrasa Nr 9 N (Strumień – Jastrzębie-Zdrój) (23 km)

Początek trasy znajduje się na rynku w Strumieniu, skąd ulicami ks. Londzina, Podwale, Pawłowicką kierujemy się za znakami w kierunku Skoczowa. Docieramy do Zbytkowa. Ulicami Wyzwolenia i J. Tuwima kierujemy się do wsi Golasowice gdzie ul. Wspólną dojeżdżamy do zajazdu „Relaks”. Przecinamy drogę wojewódzką nr 938 i ul. Rolników, jedziemy w sąsiedztwie stawów, dojeżdżamy do ul. Gospodarczej. Jesteśmy

w Bziu Górnym – przedmieściu Jastrzębia-Zdroju. Ulicami Spółdzielczą, Sportową, K. Świerczewskiego i Cichą docieramy do Bzia Zameckiego. Tu kierujemy się ul. Rolniczą wspólnie z trasą Nr 13 Z w dolinę potoku Gmyrdek. Przy PODz. kierujemy się do Al. J. Piłsudskiego a następnie w ul. Sybiraków i dojeżdżamy do dworca autobusowego w Jastrzębiu-Zdroju. Z dworca kierujemy się ul. Północną w kierunku ul. Warszawskiej. Poruszamy się wspólnie z trasą Nr 126 Y do przejazdu z torami kolejowymi. Ulicą Północną dojeżdżamy do ul. Poznańskiej i przez oś. Kądziałowiec wjeżdżamy do dzielnicy Zdrój, obok nieczynnej stacji PKP. Ulicą Zdrojową a następnie 1-go Maja przemierzamy zabytkową część byłego uzdrowska. Przy kościele napotykaemy węzeł Euroregionalnych Tras Rowerowych: nr 126 Y, 24 C. Kontynuujemy jazdę ul. 1-go Maja do skrzyżowania z ul. K. Miarki (uwaga: w przeciwnym kierunku nie jedziemy – zakaz wjazdu w ul. 1-go Maja, lecz kierujemy się alejką w kierunku byłego Budynku Sanatorium a następnie ul. S. Żeromskiego, T. Kościuszki, Ofiar Faszyzmu, Słoneczną do ul. Zdrojowej – połączenie szlaku w obu kierunkach). Od sklepu spożywczego przy ul. 1-go Maja jedziemy wspólnie z trasą Nr 24 C, kierujemy się na ul. Kasztanową i opuszczamy się w dolinę Szotkówki. Ulicą Armii Krajowej, pod wiaduktem kolejowym dojeżdżamy do ul. R. Ranoška i byłej stacji kolejowej Moszczenica. Tu nasz szlak się kończy.

Subtrasa Nr 12 N (Jaworz Uzdrowisko – Ustroń Uzdrowisko) (22,5 km)

Początek szlaku na parking w Parku Zdrojowym w Jaworzu, skąd ul. Wapiennicką, południową i Podgóorską dojeżdżamy do ul. Panoramicznej i Turystycznej. Mijamy hotel „Jawor”, kierujemy się do Jaworza Górnego. Mijamy zespół domów

Uzdrowisko w Ustroniu, fot. J. Szczotka

willowych, basen kąpielowy. Docieramy do Jaworza Nałęża. Tu spotykamy Euroregionalną Trasę Rowerową Nr 122 C i ul. Cisową kierujemy się do Jasienicy mijając po drodze dolinę potoku Jasienica. Ulicą Cisową kierujemy się do Jasienicy mijając po drodze dolinę potoku Jasienica. Dojeżdżamy do granicy z gminą Brenna. Tereny leśne, docieramy do wsi Górki Wielkie. Droga wije się wśród zagród, podziwiamy widoki śródgórskie. Znajdujemy się w Dolinie Wschodnicy. Dalej mijamy mostek na Brennicy oraz początek trasy Nr 123 S, my kierujemy się do Zalesia. Droga biegnie wśród lasów i pól. Za sobą mamy Górki Wielkie, Krzywianiec, Zalesie i Na Stawie. Przed nami gmina Ustroń. Przekraczamy rzekę Wisłę. Spotykamy trasę Nr 24 C a następnie Punkt Odpoczynkowy nad Wisłą. Po odpoczynku kierujemy się w stronę Nierodzimia. Jedziemy wałem przeciwpowodziowym wzdłuż Wisły do ul. Krzywianiec, do mostu w Lipowcu. Ulicą Wałową docieramy do Mostu Kuźniczego. Przejeżdżamy mostem na drugą stronę rzeki i ul. Sportową wspólnie z trasą Nr 24 C przejeżdżamy obok zakładów prze-

Kościół Narodzenia NMP w Kończycach Małych, fot. J. Szczotka

Kościół św. Rocha w Zamarskach, fot. G. Kasztura

mysłowych i obiektów rekreacyjno-sportowych kierujemy się w stronę Ustronia (Uzdrowiska). Z ul. Sportowej ulicą Grażyńskiego, Al. Legionów, wzdłuż Wisły ul. Parkową docieramy do Zawodzia – węzeł Euroregionalnych Tras Rowerowych Nr 13 Z i Nr 24 C. Kierujemy się w stronę Parku im. Kościuszki, gdzie kończy się szlak Nr 12 N.

Subtrasa Nr 13 Z (Rybnik – Świerklany Górne – Ustroń Uzdrowisko) (61,4 km)

Trasa Nr 13 Z biegnie z Rybnika, w Jastrzębiu-Zdroju spotykamy się z nią na ul. Korfantego, a dalej ulicami Cicha i Rolniczą oraz Podleśną kierujemy się na Ruptawiec. Następnie ul. Libowiec i Matejki w kierunku ul. Długosza i Skargi kierujemy się w stronę gminy Zebrzydowice. Ulicą Akcyjną dojeżdżamy do doliny Piotrówki, mijając po drodze liczne stawy i Zebrzydowice Dolne. Tu ul. Stawową i Zamkową równoległe z trasą Nr 24 C docieramy do Punktu Odpoczynkowego przy Zamku w Zebrzydowicach Dolnych (tu też kończy się trasa Nr 126 Y). Stąd z kolei ul. Zamkową i ul. A. Janusza, brzegiem stawu Młyńszczok

Panorama Dębowca - stawy dębowieckie, fot. J. Szczołka

i ul. Jesionową jedziemy po otwartym terenie. Po dojeździe do ul. Hallera kierujemy się do Kończyc Małych. Przejedźmy ul. Korczaka obok krzyża metalowego w miejscu śmierci majora Hallera i kierujemy się na ul. Staropolską, dojeżdżamy do ośrodka „Bursztyn”, mijamy zabytkowy kościół w Kończycach Małych, docieramy do zamku gdzie znajduje się punkt odpoczynkowy. Jedziemy w kierunku ul. Bławatkowej a następnie ul. Fowlarczną obok Mini Zoo do hotelu „Wena”. Kierujemy się następnie w stronę gminy Hażlach. Obok stadniny w Kończycach Wielkich i zamku z kaplicą jedziemy w kierunku zabytkowego kościoła przez most na Piotrówce, dojeżdżamy do ul. Długiej a następnie do Hażłacha ul. Kończyką, Cieszyńską, Ogrodową, docieramy w pobliże Urzędu Gminy w Hażlachach. Od Urzędu Gminy ul. Główną, Cieszyńską, Lipową, Leśną, droga wiedzie wzdłuż lasów gdzie dochodzi trasa Nr 11 Y. Mijamy drewniany kościółek w Zamarskach, docieramy do centrum wsi w pobliżu przystanku autobusowego, szkoły i OSP. Jedziemy równoległe z trasą Nr 11 Y, po chwili szlak ten odbija w kierunku Cieszyna. My kierujemy się do miejscowości Gumna, podziwiamy po drodze panoramę Beskidu Śląskiego. Opuszczamy gminę Hażlach i wjeżdżamy do gminy Dębówiec. Jesteśmy w Gumnach. Mijamy strażnicę OSP i dojeżdżamy do przystanku autobusowego przy drodze S-1. Po przejściu drogi przez kładkę, wśród pól doliną potoku Wielowiec, osiągamy po przejeździe mostku płaskowyż i dalej prosto do przysiółka Żydów. Z Żydowa kierujemy się do gminy Golezów i doliną potoku Bobrówki po przejeździe przez mostek docieramy do Bażanowic, następnie przez przejazd kolejowy za którym mijamy cmentarz. Jesteśmy we wsi Dziegiełowie, dojeżdżamy do placu przy remizie OSP. Szlak łączy się tu z trasą Nr 24 C, a my kierujemy się na most na Puńcówce skąd można dojechać do przejścia granicznego w Lesznej Górnej. Przy za-

Powozownia Andrzeja Lacela w Puńcówce, fot. J. Szczołka

kręcie w Dziegiełowie kierujemy się w prawo - do Cisownicy, przystanku autobusowego Hławiczka. Krajobraz zmienny, pofalowany, widokowy. Cisownicę przejeżdżamy obok kościoła dojeżdżamy do sklepu i świetlicy gminnej. Z centrum Cisownicy obok remizy OSP kierujemy się do szkoły przy potoku Rzeczycza. Trasa staje się trudna, liczne zakręty, systematycznie pod górę, za nawierzchnia drogi. Dojeżdżamy do polany na Małej Czantorii, do punktu odpoczynkowego. Z polany kierujemy się w stronę Ustronia, po drodze podziwiamy dolinę Wisły i masyw Równicy. Mijamy zakłady wód mineralnych „Ustronianka”, ośrodek kempingowy oraz rozlewnię wód mineralnych „Czantoria”. Ulicami Jelenia, Partyzantów 3-go Maja, Hutniczą docieramy do centrum Ustronia. Tutaj znajdują się Muzeum Hutnictwa, restauracja „Ustroń” a za nią park. Mijamy przejazd kolejowy i ul. Parkową, spotykamy szlaki Nr 13 Z oraz 24 C. Ul. Legionów dojeżdżamy do Zawodzia. W tej parkowo-rekreacyjnej części Ustronia kończy się szlak Nr 13 Z.

Subtrasa Nr 123 S (9,1 km)

Łącznikowy szlak rowerowy rozpoczyna się w Górkach Wielkich k. kościoła i biegnie wzdłuż brzegu rzeki Brennicy w kierunku Górek Małych. Teren płaski, odsłonięty, droga kręta, którą dojeżdżamy do Brennej. Jedziemy ul. Brzegową, Cisową, Kormany. Następnie ul. Leśników i wałem po prawej stronie Brennicy, kierujemy się do ośrodka rekreacyjno-rozrywkowego w centrum Brennej, gdzie znajduje się miejsce odpoczynkowe. Koniec trasy Nr 123 S.

Subtrasa Nr 124 N (Kaczyce Dolne – Dębówiec) (14,6 km)

Szlak łącznikowy rozpoczyna się w Kaczcach Dolnych przy granicy państwowej. (Kaczyce Dolne - Raj (Karwina)). Od granicy wyruszamy ul. Juliana Tuwima w kierunku Pruchnej, następn-

nie ul. Jana Matejki i Harcerską. Teren pofalowany, łagodne zjazdy. Od ul. Dworkowej podjazd, różne nawierzchnie drogi aż do ul. Ludowej, Mari Konopnickiej i Pogodnej, którą dojeżdżamy pod wiadukt linii kolejowej Zebrzydowice – Cieszyn. Jazdę kontynuujemy w obszarze leśnym do węzła szlaków subtrasy i trasy Nr 24 C, następnie mijamy kolejne rozdroże i docieramy do granic gminy Hażlach. Trasa biegnie wśród lasów, przekraczamy drogę wojewódzką Nr 937, mijamy szereg stawów, jesteśmy przy moście na Wschodnicy i kierujemy się do centrum Kończyc Wielkich. Tu przecinamy drogę, którą biegnie trasa Nr 13 Z. Opuszczamy Kończyce Wielkie przejeżdżając most na Piotrówce. Ponownie przecinamy drogę Nr 938 i wjeżdżamy na ul. Katowicką, docieramy do Dębowca mijając ul.: Żniwną, Lipową, Osiedlową, Ogrodową, Szkolną, gdzie na dużym placu spotykamy szlaki Nr 11 Y. Na tym placu kończy się trasa Nr 124 N.

Subtrasa Nr 126 Y Jastrzębie-Zdrój – Zebrzydowice) (29,1 km)

Początek szlaku to dworzec autobusowy w Jastrzębiu-Zdroju. Stąd kierujemy się ul. Warszawską do przejazdu kolejowego, a następnie

Kwietnik w parku zdrojowym, fot. arch. UM Jastrzębie-Zdrój

Zamek w Kończycach Małych, fot. J. Szczotka

doliną Jastrzębianki do Jastrzębia Górnego. Za zabytkowym kościołem kierujemy się do ul. Pszczyńskiej którą przejeżdżamy, następnie ul. K. Wierzyńskiego, K.J. Gałczyńskiego docieramy do dzielnicy Pochwacie – najwyższej położonej części Jastrzębia-Zdroju. Tu jedziemy ul. Okopową, Długą, Szybową. Po drodze mijamy szyb V KWK „Jaś-Mos”, kapliczkę przy której skręcamy w ul. Ks. H. Bednorza. Po lewej stronie pozostaje os. „Przyjaźń” a po prawej mijamy zabytkowy drewniany kościółek. Ul. Górnica i Bogoczowiec docieramy na Bożą Górę, miejsca pamiętającego kampanię wrześniową 1939 r., walki o wyzwolenie w 1945 r., skąd udajemy się w kierunku osiedla Boża Góra Prawa. Ul. Witczaka mijamy wiadukt kolejowy (byłej trasy kolejowej Jastrzębie-Zdrój – Wodzisław Śląski), potok Jastrzębianka oraz basen kąpielowy. Teraz podjazd przez Park Zdrojowy, dalej ul. Witczaka mijamy pomnik martyrologii, zabytkową zabudowę dawnego sanatorium, budynki klasztorne i kościół parafialny. Jesteśmy w centrum dzielnicy Zdrój. Za postojem także możemy spotykać szlak Nr 24 C który towarzyszy nam do ul. W. Jagieli. Następnie ul. T. Kościuszki dojeżdżamy do dworca autobusowego. Kierujemy się w prawo ul. Broniewskiego i Al. Jana Pawła II dojeżdżamy do hotelu „Diament”, skąd ul. J. Kusocińskiego zjeżdżamy w dół do ul. Jagieli, mijając PSP na os. Chrobrego. Tu opuszczamy

Kaplica Opatrzności Bożej w Kończycach Wielkich, fot. G. Kasztura

szlak Nr 24 C. Na wprost ul. Chlebową, dalej Wyzwolenia, Spacerową dojeżdżamy do ul. Żwirki i Wigury. Stąd w sąsiedztwie granicy z Republiką Czeską, wśród pól i zagajników docieramy do ul. Maryjowiec w dzielnicy Ruptawa. Teraz ul. H. Kolałaja, D. Zdziebły – węzeł tras rowerowych, kierujemy się ul. Polną do Markłowic Górnych. Teren urozmaity krajobrazowo: laski, mokradła, stawy, kotlinki. Ul. Lipową wśród lasów i stawów, w pobliżu granicy państwowej docieramy w dolinę Piotrówki. Przy figurze Św. Jana Nepomucena skręcamy na most na Piotrówce. Tu ponownie spotykamy szlak Nr 24 C. Stąd ul. A. Mickiewicza do skrzyżowania, gdzie jest punkt odpoczynkowy. Dalej ul. Ustronną, następnie wałem do ul. Skotnica i Przedwośnie dojeżdżamy do uroczyska leśnego „Sirocze” w Zebrzydowicach (Wymysłowie). Leśną drogą dojeżdżamy do ul. Jutrzenki - teren leśny „Szydłówka”, którą opuszczamy i wjeżdżamy w ul. Dworcową, gdzie ponownie spotykamy szlak Nr 24 C. Wspólnie z nim docieramy do remizy OSP, skąd ul. E. Orzeszkowej przez plac targowy do ul. ks. A. Janusza. Mijamy plac kościelny i kościół parafialny oraz zamek Mattencloittów, w którym mieści się m.in. siedziba Gminnego Ośrodka Kultury. Obok punktu odpoczynkowy i koniec trasy Nr 126 Y.

Trasa Tandemowa Nr 255 Y (19,5 km)

Trasa tandemowa rozpoczyna się w Kaczacach Górnych, skąd ul. Sobieskiego i Magnolii, pomiędzy posesjami, ul. Otrębrowską i Olchową dojeżdżamy do budynków po byłej kopalni „Morcinek”. Kierujemy się do ul. Morcinka i os. Morcinka. Tu po minięciu skrzyżowania kierujemy się w ulicę M. Konopnickiej, następnie w ul. Słoneczną. Za stacją benzynową wjeżdżamy w wąską drogę szutrową, ul. Słoneczną i Podlesie wspólnie ze szlakami Nr 24 C, 124 N i 255 Y kierujemy się na pobliski most kolejowy linii Zebrzydowice – Cieszyn, następnie do punktu odpoczynkowego. Po odpoczynku leśną drogą docieramy do węzła szlaków rowerowych, gdzie odchodzi szlak 124 N a pozostałe kierują się duktem leśnym do gminy Hażlach. Docieramy do Brzeźówki, gdzie odchodzi szlak Nr 24 C, a my dalej - ul. Leśną, mijamy pola uprawne i stawy, rzadko gospodarstwa rolne. Ul. Zniwna, tereny rolnicze po obu jej stronach. Szlak kieruje się w ul. Jastrzębską, a następnie ul. Statek, droga jest coraz gorsza, dojeżdżamy do brodu na potoku. Jesteśmy w dolinie Wschodnicy. Jedziemy brzegiem lasu aż do drogi Kończyce Wielkie – Hażlach. Spotykamy tu subtrasę Nr 13 Z, mijamy kapliczkę, gospodę i remizę OSP, spotykamy trasę Nr 124 N, podążamy ul. Kościelną mijając boisko sportowe, drewniany kościółek i kierujemy się w stronę zamku w Kończycach Wielkich. Stąd ulicami Górna, Dolna i Bławatkową docieramy do ośrodka „Vena” i zamku w Kończycach Małych, gdzie

Stary dąb (Mieszko) w Kończycach Wielkich, fot. G. Kasztura

jest umiejscowiony punkt odpoczynkowy. Nasz szlak Nr 255 Y kieruje się pomiędzy staw a brzeg rzeki Piotrówki, przekraczamy rzekę po kładce nad nią i wzdłuż potoku Kaczok oraz boiska sportowego dojeżdżamy do drogi wojewódzkiej Nr 937. Po jej przekroczeniu ulicami: Jagiellońską, Zagrodową, Świtezianki docieramy do ul. Jodłowej. Ten odcinek jest widokowy. Jesteśmy na ul. Jana Matejki, a następnie na ul. Średnicowej z zabudową wiejską. Mijamy zakład bruckarski i cmentarz w Kaczacach Dolnych. Ul. Lipowa, kolejny punkt węzła szlaków Nr 255 Y, 24 C i 124 N. Mijamy zabytkowy drewniany kościółek i osiągamy centrum Kaczyc w sąsiedztwie Domu Ludowego, poczty, przedszkola i szkoły. Stąd ulicami Harcerską, Poczтовую, Małą i Sobieskiego zamykamy pętlę tandemową Nr 255 Y.

Rezerwat „Góra Tuł” w Lesznej Górze, fot. T. Jaszowski

Trasa Tandemowa Nr 256 N (Kojkowice – Leszna Górna) (8,5 km)

Początek trasy w Kojkowicach, skąd kierujemy się drogą krętą wśród pól i kęp drzew w dolinę Puńcówki. Mijamy Puńców, drogi szutrowe i gruntowe, bardzo kręte, mijamy kolejne brody i kładki nad nimi. Jesteśmy w Dziegielowie. Kierujemy się w stronę drogi powiatowej Cieszyn – Cisownica. Dojeżdżamy do punktu odpoczynkowego w pobliżu remizy OSP w Dziegielowie. Tu trasa Nr 256 N styka się z trasą Nr 24 C i wchodzi we wspólny przebieg z trasą Nr 13 Y, z którą będzie biec do Lesznej Górze. Mijamy mostek nad potoczkiem Łubieńskim oraz most nad Puńcówką i obok serwisu rowerowego „Jerzy” kierujemy się wśród drzew, krętą drogą do przysiółka Zimne Wody. Stąd docieramy do przystanku autobusowego, gdzie za parkingiem w pobliżu przejścia granicznego Leszna Górna kończy się szlak Nr 256 N.

Trasa tandemowa Nr 257 N (Jaworzynka Łupienie – Jasnowice) (9,8 km)

Początek trasy tandemowej znajduje się przy budynkach straży granicznej Jaworzynka Łupienie. Od budki granicznej wspólnie z trasą 125 Z kierujemy się do przysiółka Łubienie, gdzie odchodzi trasa Nr 125 Z, my mijamy trakt do wyciągu narciarskiego, trasa biegnie w kierunku głównej drogi biegnącej przez Jaworzynkę. Tu mijamy sklep oraz Minibar, zwarta zabudowa miejscowości. Ładne widoki Beskidu Żywieckiego i słowackie Jaworniki. Jadąc mijamy ośrodek hotelarski „Węgiełek”. Tereny rolnicze, drogi typu „równia pochyła”, docieramy do węzła szlaków, stąd zgodnie z biegiem potoczku Czadeczką i trasą Nr 125 Z kierujemy się do Zapasieków. Szlak biegnie przez przysiółek Klimki, mija hurtownię materiałów budowlanych i dociera do skrzyżowania dróg wojewódzkich z Żywca i Wisły – Krzyżowa. Tu dochodzą trasy Nr 24 C, 257 N, 125 Z i drogą wojewódzką 943 kierują się do Jasnowic Górnych. Mijamy parking, pawilon handlowe i dojeżdżamy do przejścia granicznego w Jasnowicach. Tu kończy się trasa 257 N.

Szachy w strumieńskim parku, fot. M. Malaka

Subtrasa Nr 11 Y (Cieszyn – Strumień) (55,5 km)

Początek trasy przy Moście Wolności, Al. J. Łyska w Cieszynie. Łącznie z trasą Nr 24 C w dół rzeki Olzy w kierunku wzgórza Zamkowego i przejścia granicznego na Moście Przyjaźni. Ulicami Sportową, Dojazdową i Czarny Chodnik oraz Hajduka docieramy do dworca PKP. Za dworcem ulicami Bobrecką, Św. J. Sarkandra, Stawową, Przepilińskiego (obok targowiska) i oś. Bobrek do ul. Pikiety. Kierujemy się na przysiółek Zamarski – Krzepy, spotykamy trasę Nr 13 Z i wspólnie jedziemy do centrum Zamarsk. Stąd obok zabytkowego drewnianego kościoła, szkoły docieramy do Pasiak. Z przystanku autobusowego – w kierunku skrzyżowania z szosą Dębowiec – Ogrodzona, po mostku na rzece Knajce, jedziemy wzdłuż ciągu stawów hodowlanych do Kostkowic. Mijamy ujście potoku Iskrzyckiego do Knajki. Jedziemy równoległe z biegiem Knajki do ul. Cieszyńskiej, a dalej do centrum wsi Dębowiec. Tu przy ul. Katowickiej znajduje się Urząd Gminy oraz zaczyna i kończy trasa rowerowa Nr 124 N. Nasz szlak przecina skrzyżowanie i biegnie ul. Szkolną, mijamy kolejne stawy. Jesteśmy w „Żabim Kraju”, mijamy

zabytkowy spichlerz i stodoły, zabytkowy szysz z solanką i warzelnią soli, oczyszczalnię ścieków oraz przystanek autobusowy Dębowiec – Kępa. Za leśniczówką, przejazd mostkiem na Knajce oraz groble między stawami i zabudowaniami w kierunku lasu Dębczak. Dalej w kierunku Simoradza. Jedziemy obok spółdzielni rolniczej, remizy OSP, kościoła i docieramy do centrum Simoradza, skąd kierujemy się do Skoczowa. Tu drogą do Wilamowic i ul. Piaskowiec docieramy na szczyt Wilamowickiej góry (Kaplicówki) obok kaplicy Św. J. Sarkandra brzegiem lasu do ul. Podlesie, następnie ulicami Z. Kossak – Szatkowskiej, Groszówka, Wspólną, Objazdową i Kościelną do rynku w Skoczowie, gdzie spotykamy szlak Nr 24 C. Z rynku wyjeżdżamy ul. Menniczą, następnie ulicami Szkolną i Ustrońską oraz Garbarską kierujemy się do ul. Wiślańskiej, gdzie za estakadą kierujemy się w stronę domków kempingowych. Przedostajemy się na prawy brzeg Wisły i wałem udajemy się zgodnie z biegiem Wisły prosto pod most na drodze Cieszyn – Bielsko-Biała. Mijamy oczyszczalnię ścieków i kierujemy się do wsi Kiczycze. Opuszczamy Kiczycze jadąc w kierunku Pierścica, dalej bar „Pod kępą”, przejeżdżamy kanał Bajerkę, mijamy pielgrzymkowy kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja i przystanek Pierścic – Uchylany. Stąd jedziemy pod lasem wśród uprawnych pól, przekraczamy Bajerkę, wkraczamy na tereny występowania dzikiego ptactwa i unikatowej roślinności. Zlokalizowana jest tu placówka PAN prowadząca działalność naukową w zakresie ichtiologii i biologii stawów. Spotykamy trasę Nr 122 C i ul. Czeresniową przez Opitów docieramy do Zaborza. Przejazd obok kościoła i remizy OSP. Teraz ulicami K. Miarki, K. Darwina, Cieszyńską do wsi Mnich. Dalej ulicami M. Kopernika, M. Reja, Jałowcową, Długą, Bielską dojeżdżamy do centrum Zabłocia. Kierujemy

Wzgórze Kaplicówka w Skoczowie, fot. J. Szczotka

Wieża Piastowska w Cieszynie, fot. S. Kanopka

się w stronę Strumienia, ulicami Brodeckiego i Łuczkiwicza docieramy do rynku w Strumieniu. Tutaj nasz szlak kończy się, uzyskując połączenie ze szlakiem Nr 9 N do Jastrzębia-Zdroju.

Subtrasa Nr 122 C (Jaworze – Zaborze) (14,9 km)

Szlak Nr 122 C rozpoczyna się w Jaworzu - Nałężu na skrzyżowaniu ulic Słonecznej i Cisowej i jest odgałęzieniem trasy Nr 12 N. Kierujemy się dolinami Jesionki i Kamiennego Potoku, dalej ul. Cisową, przejeżdżamy ul. Cieszyńską kierując się w ul. Strumieńską w Jasienicy. Mijamy drogę krajową S1, stację paliw, Urząd Gminy i remizę OSP. Dojeżdżamy do Rudzicy (Galeria Stracha Polnego). Mijamy wieś kierując się do Iłownicy, droga staje się serpentynowa, stromym zjazdem docieramy do mostku na Iłownicy, jedziemy nad stawami Rysina i Palaczy, docieramy do lasy drogą noszącą nazwę „Sutej Drogi”. Spotykamy się tu z trasą Nr 11 Y, z którą wspólnie podążamy do Zaborza. Jedziemy ul. Czeresniową i groblą z płaskimi poboczami. Zabudowa wiejska, przejazd kolejowy w Zaborzu, wjeżdżamy do centrum wsi, mijamy kościół. Przy remizie OSP kończy się szlak Nr 122 C. Natomiast trasa Nr 11 Y kieruje się w stronę Skoczowa.

Subtrasa Nr 125 Z i Nr 125 Y (Istebna Rogowiec – Istebna Zaolzie) (29,3 km + 1,6 km)

Początek szlaku w parku gminnym przy kościele p.w. Dobrego Pasterza w Istebnej. Miejsce odpoczynkowe. Kierujemy się drogą w kierunku cmentarza. Ładne widoki na dolinę Olzy, Piękną Górę i Kiczory. Wjeżdżamy w dolinę potoku Gliniany, mijamy przysiółek Szimcze i docieramy do

Jasnowic Górnych. Droga staje się kręta, jesteśmy w pobliżu granicy państwa i przejścia granicznego, tu spotykamy trasę Nr 24 C i wspólnie z nią włączamy się do ruchu na drodze nr 943, by po 0,5 km opuścić szlak Nr 24 C i skierować się w drogę leśną. Kierujemy się w dolinę Potoku Olesna. Stan drogi zły, błotnisty, gliniasty po opadach deszczu, nadal lasem mijamy polanki, młodniki, pojedyncze chałupy. Widoki stają się wspanialsze na stronę słowacką i otoczenie Koniakowa. Jedziemy drogą graniczną, obok przejścia granicznego Jaworzynka Łupienie – Hyrczawa drogą asfaltową w kierunku zabudowań po polskiej stronie. Mijamy kościół w Szkawranach i docieramy do Trzycatki, dalej - kompleks restauracyjno-hotelowy „Węgielek”, dojeżdżamy do Jaworzynki - Duraje. Przed przystankiem autobusowym skręcamy w drogę na Zagroń – Kikulę. Droga ze stromymi zjazdami, liczne zakręty. Jesteśmy w dolinie Czadeczek. Rozpoczynamy podjazd na Czadeczkę, mijamy oś. Zapasieki Dolne i docieramy do oś. Zapasieki Górne. Tu przejeżdżamy obok baru „Zapasieki”, sklepu, szkoły. Trasa staje się pofałdowana, prowadzi otwartym grzbietem górskim, po obu stronach głębokie doliny, rozciągają się piękne widoki. Mijamy Zakłady Leśne – szkółki leśne, zbiornik przeciwpożarowy, rozdzielnię energetyczną. Znajduje się tu również unikatowe Muzeum „Świerka Istebniańskiego”. W pobliżu szkółki leśne Instytutu Doświadczalnego „Enklawa Banku Genów Świerka Istebniańskiego”. Charakter trasy nie ulega zmianie, panoramy i widoki nadal piękne, mijamy punkt odpoczynkowy a następnie przysiółek Wyrch Czadeczka. Droga jest rozjeżdżana ciężkim sprzętem leśnym. Jedziemy po obrzeżu gmin Istebnej i Milówki do przełęczy Rupienka a następnie do przysiółka Rupienka. Stąd rozpoczynamy trawersowanie Ochodzkiej. Odcinek mocno pofałdowany, podjazdy i zjazdy,

Zwierzyna płowa na łąkach myszkowskich w Zabłociu, fot. J. Szczotka

Panorama Koniakowa, fot. J. Szczotka

tereny otwarte i bardzo widokowe. Mijamy wyciągi narciarskie oś. Legiery w Koniakowie, gdzie można odwiedzić Muzeum Koronki. My kierujemy się drogą wojewódzką Nr 943 na przełęcz Koniakowską. Przejeżdżamy siodłem między Ochodzitą a Koczym Zamkiem i obok restauracji „Koronka” do punktu odpoczynkowego. Stąd strome zjazdy i zakręty w dolinę Roztoki, przecinamy potoki po kładkach, mijamy Uczniowski Ośrodek Wypoczynkowy przy szkole podstawowej. Kierujemy się w stronę rzeki Olzy, którą przekraczamy po moście, mijamy zajazd „Nad Olzą” i udajemy się do miejsca odpoczynkowego w sąsiedztwie schroniska PTSM „Zaolzianka”. Spotykamy tu szlak Nr 24 C. Tu nasz szlak się kończy.

Subtrasa Nr 125 Y (łącznik) (1,6 km)

Łącznikowy szlak, skrzyżowanie dróg w dolinie Czadeczki z Jaworzynki – Duraje i z Zapasie-

Rzeka Olza, fot. J. Szczotka

ków. Kierujemy się z biegiem potoku Czadeczki, później potoku Krążelka. Mijamy skupiska olch, wjeżdżamy do lasu, przekraczamy Czadeczkę, docieramy do granicy polsko-słowackiej oraz do turystycznego przejścia granicznego w Kotelnicy. Tu kończy się nasz szlak.

Okrężna trasa „Śladami Stroju Cieszyńskiego” w gminie Goleiszów (40,5 km)

Szlak rozpoczyna się w Goleiszowie przy Gminnym Ośrodku Kultury, gdzie jest ustawiona makieta i tablica informacyjna ilustrująca przebieg szlaków turystycznych i rowerowych gminy. Ruszamy stąd ulicami Cieszyńską, 1-go Maja, Zakładową, Lotniczą. Po drodze przejeżdżamy obok szkoły, remizy OSP, następnie przekraczamy tor kolejowy a dalej ul. Łąkową docieramy do Przysiółka Łopaty. Teraz ul. Zniwną po zboczach góry Kępy osiągamy kulminację z roz-

ległymi panoramami Pogórza Cieszyńskiego oraz odległą Kotlinę Oświęcimską z Beskidem Śląskim i Śląskomorawskim. Jedziemy do Przysiółka Żydów, a następnie do Bażanowic. Drogi są teraz asfaltowe i szutrowe, pełne nierówności i wybojów. Przejeżdżamy po dnie kotlinki potoku Bobrówki. Łączymy się ze szlakiem Nr 13 Z i podążamy nim dalej. Mijamy młeczarnię i warsztaty szkolne. Napotykamy zabytkowe budowle oraz przyrodnicze perełki. Mijamy hurtownię „ALPI”, utrzymując kierunek przekraczamy tor kolejowy i jedziemy obok cmentarza, osiągamy przysiółek Targoniny leżący na granicy z Dzięgielowem. Tu opuszcza nas trasa Nr 13 Z. Ul. Ks. Kubisza razem z trasą Nr 24 C oraz trasą Kraków-Morawy-Wiedeń Greenways kierujemy się w kierunku Domu Opieki Diakonatu „Eben Ezer”. Stąd docieramy do ul. Stromej a dalej ulic Wielodrogi i Cieszyńskiej. Droga wije się równo-

przy której jest punkt odpoczynkowy. Nieopodal na skrzyżowaniu ulic Lipowej, Cieszyńskiej i Spacerowej spotykamy trasy rowerowe Nr 24 C, Nr 13 Z oraz Kraków-Morawy-Wiedeń Greenways a następnie trasę Nr 256 N i podążamy drogą określoną przez mieszkańców nazwą „Droga Przez Wieś”, która biegnie wzdłuż Puńcówki w zwartej zabudowie wiejskiej. Mijamy sklep spożywczy, bar „Franio”, zakład drzewny, zamek w Dzięgielowie. Tutaj odchodzi trasa Nr 256 Y do Lesznej Górnej. Nasza trasa wzdłuż fasady zamku kieruje się w kompleksy leśne, są liczne podjazdy i tak dojeżdżamy do sołectwa Cisownica. Za przystankiem autobusowym skręcamy w prawo na nowo wybudowaną kładkę nad potokiem Łubieńskim i dojeżdżamy do przysiółka Wądoły. Trawersujemy zbocze Goloźnia, następnie mijamy przysiółek Pazuchy, gdzie znajduje się najwyższy punkt topograficzny na obwodnicy gole-

Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej na rynku w Cieszynie, fot. S. Konopka

legle do Puńcówki, którą docieramy do przystanku autobusowego w Dzięgielowie. W dalszym ciągu ul. Cieszyńską obok siedziby „ALDO” w Puńcowie, łączymy się z trasą Nr 256 N. Droga biegnie wśród pól i kęp drzew, miejscami - wyboje. Nawierzchnie dróg - asfaltowe i szutrowe, którymi dojeżdżamy do przysiółka Puścizny. Dalej trasa biegnie wśród pól, wokół rozległe widoki, droga staje się gruntowo-błotnista i grząska. Mijamy firmę „Refamex” i ul. Proszą dojeżdżamy do przysiółka Drobiszówka. Droga wiedzie przez las, płytki jar przez mostek nad strumykiem wśród zabudowań Drobiszówki. Brodem na Puńcówce przepływamy się przez rzekę. Jesteśmy w Dzięgielowie, kierujemy się w ul. Polną a następnie nadbrzeżną drogą i kładką przepływamy się przez Puńcówkę. Trasa prowadzi przez wieś po drodze szutrowej, dojeżdżamy do remizy OSP,

szowskiej. Dojeżdżamy do świetlicy i biblioteki w centrum Cisownicy. Przy sklepie stoi makieta ze szlakami gminy Goleiszów. Jedziemy dalej mijając szkołę, pracownię wyrobu stroju cieszyńskiego, remizę OSP, cmentarz na pagórku. Obok drogi cały czas wije się potok Czantoria. Szlak prowadzi obok Izby Regionalnej „U Brzezińców”. Tu za drogą „Pod Czantorią” zegnamy szlak Nr 13 Z, kierujemy się na trakt zwany „Koło Grycza” i docieramy do przysiółka „Do Rzeczycy”, następnie do przysiółka „Pasieki”, gdzie mijamy galerię Pani Leny Rybicy. Ul. Ustrońską wjeżdżamy ponownie do Goleiszowa i tu ul. Osiedlową do Równi. Przejżdżamy wśród pól uprawnych i szpalerem posesji kierujemy się pod Dom Ludowy. Kontynuujemy jazdę ul. Osiedlową, z której widoczne są grzbiety Beskidu Śląskiego i panorama Pogórza Cieszyńskiego. Teraz ul. Równą i ul. Wiej-

ską docieramy pod nasyp linii kolejowej i kierujemy się do przystanku autobusowego a dalej w ul. Kozakowicką i jesteśmy w Kozakowicach Górnych. Tutaj obok remizy OSP skręcamy w drogę lokalną zwaną „Białą Drogą”, jest kręta, z ciekawymi widokami. Dojeżdżamy do Kozakowic Dolnych, tu - droga asfaltowa. Wzdłuż trasy tereny zielone, droga stopniowo się pogarsza a w szutrowej nawierzchni dziury i wyrwy, tak dojeżdżamy do sołectwa Godziszów. Spotykamy trasy Nr 24 C i Kraków-Morawy-Wiedeń Greenways. Przez mostek na Kozłowie między stawami, gdzie dominuje roślinność wodna, docieramy do rzeczki Bładnica, którą przekraczamy brodem. Dalej jedziemy z biegiem Bładnicy. Docieramy w obszar gminy Skoczów, sołectwo Bładnice. Kierujemy się w stronę torów kolejowych, by je przekroczyć przy stacji PKP Bładnice. Od stacji kierujemy się w stronę Skoczowa. W okolicy dominują łąki i pola, w Bładnicach odłącza się trasa Nr 24 C. My ponownie wracamy na teren gminy Goleszów na Morewinach, trasa biegnie na przemian przez sąsiednie gminy, droga ta nosi nazwę Rabaczów. Teraz pokonujemy podjazd do Kisielowa. Dalej od pawilonu drogą powiatową w kierunku Goleszowa, przez dolinę potoku Kisielów docieramy do Godziszowa. Mijamy placówki handlowe „Hasta”, kierujemy się pod Górę Chełm, zabudowa wsi zwarta. My ciągle pod górę stromym podjazdem trawersującym zbocze Góry Chełm. Bardzo ciekawe widoki i panoramy na obwodzie 270o. Droga, którą podążamy nosi nazwę „Pod Chełmem”, w Ćwierci podjazd 1km do skrzyżowania na wysokości 395 m n.p.m. Przed ul. Lotniczą skręcamy ostro w lewo, jadąc w stronę stacji PKP Goleszów. Dalej ul. Wolności i ul. Przemysłową docieramy do obiektów przemysłowych po byłej filii cieszyńskiej „Celmy”. Dalej mostek nad rzeczką Radoń i na krótko szlak wraca do Kozakowic. Ulicami Wałową, Radoniową i Kamieniecką do skrzyżowania przy posesji nr 18. Teraz jedziemy ul. Astrów, aż do ul. Wolności, aby po kilkudziesięciu metrach dojechać do rozwidlenia ulic przy poczcie w Goleszowie. Za pocztą wjeżdżamy w ul. 1-go Maja i ponownie napotykamy trasę Nr 24 C. Jadąc ul. 1-go Maja mijamy Ośrodek Zdrowia, pałac – siedzibę Urzędu Gminy, budynek szkoły i skręcamy w lewo na ul. Cieszyńską. Następuje końcowy odcinek trasy, dojeżdżamy na plac przy Gminnym Ośrodku Kultury. Tu kończy się trasa „Śladami Stroju Cieszyńskiego”.

Kościół św. Barbary i Józefa w Jastrzębiu, fot. arch. UM Jastrzębie-Zdrój

kiego. Na jego granicy R4 na krótkim odcinku przebiega przez gminę Pawłowice, miejscowość Golasowice. W Zbytkowie Eurovello R4 wraca na teren Euroregionu Śląsk Cieszyński przebiegając ulicami gminy i miasta Strumień i na granicy z Wisłą Małą (powiat pszczyński) opuszcza obszar Śląska Cieszyńskiego. Dalej w kierunku Pszczyny, Oświęcimia i Krakowa trasą R4 opiekuje się Miasto Pszczyna, a od granicy województwa Oddział PTTK w Krakowie.

Wiślana Trasa Rowerowa (WTR)

Szlak rowerowy o znaczeniu krajowym, którego osią jest rzeka Wisła (od jej źródeł po ujście do Zatoki Gdańskiej). W obszarze Śląska Cieszyńskiego rozpoczyna się przy zaporze (tamie) Jeziora Czernańskiego u zbiegu Białej i Czarnej Wiselki (w obszarze administracyjnym Wisły-Czarne). Następnie szosami i bulwarami w pobliżu koryta rzeki przez Nową Osadę, centrum Wisły, Jawornik i Oblaziec. Po czym przebiega przez Ustroń-Polanę i Ustroń-Zdrój, następnie wałem rzeki przez Ustroń-Nierodzim. Naprzeciw ujścia Brennicy Wiślana Trasa Rowerowa wkracza do gminy Skoczów w Harbutowicach. W pobliżu centrum Skoczowa szlak przechodzi kładką na wał prawobrzeżny, po nim przez Kiczycę, Ochały do Drogomyśla, w którym trasa oddala się od rzeki Wisły (dalsza kontynuacja szlaku po wale niemożliwa z uwagi na duże utrudnienia). Obecnie WTR ścina kolano Wisły i biegnie przez lesiste tereny Gołysza, Zaborza, Landeka do granicy z gminą Czechowice-Dziedzice przy rezerwacie Rotuz na południowych brzegach jeziora Goczałkowickiego. Tam opuszczamy obszar Euroregionu Śląsk Cieszyński.

EUROVELO R4 Roscoff – Odessa

Trasa o charakterze i przebiegu międzynarodowym z nad Atlantyku na wybrzeże Morza Czarnego. W obszar Euroregionu Śląsk Cieszyński szlak Eurovelo R4 wkracza od Gołkowic do Jastrzębia-Zdroju w Szotkowicach, następnie ulicami miasta przez Zdrój, os. Staszica, os. Morcinka, główną arterią miejską Al. Marszałka J. Piłsudskiego, z której skręca przez Dębiny do Bzia Zamec-

Szlak Greenways Kraków – Morawy – Wiedeń (odcinek nizinny)

Szlak rowerowy o charakterze i przebiegu międzynarodowym przez Austrię, Republikę Czeską (Morawy) i Polskę. Idea szlaku jest skierowanie turysty rowerowego zielonymi terenami, przyjaznymi dla krajoznawców. W obszarze Euroregionu Śląsk Cieszyński szlak rozpoczyna się na Moście Przyjaźni w Cieszynie, następnie przebiega przez Puńców, Dziegiełłów, Goleszów. Dalej przez obszar gminy Skoczów do wału Wisły i po nim do Ustronia-Nierodzimia, gdzie przekracza rzekę po kładce i podąża przez Górki Wielkie (gmina Brenna) do Jaworza-Nałęża a następnie Jaworza-Sredniego, gdzie opuszcza na odcinku 14 km Euroregion Śląsk Cieszyński, podążając przez obszar miasta Bielsko-Biała (Wapienka, Stare Bielsko). W Mazańcowicach (gmina Jasienica) KMW Greenways wraca do Euroregionu przebiegając przez Międzyrzecze, Rudzicę i Landek do granicy gminy przy rezerwacie Rotuz, przy którym wkracza do miasta Czechowice-Dziedzice.

Żurawie w rezerwacie „Rotuz”, fot. J. Szczotka

Szlak Greenways Kraków – Morawy – Wiedeń (odcinek górski)

Ten szlak ma zadanie urozmaicenie przebiegu trasy. W Euroregionie Śląsk Cieszyński zaczyna się na przejściu granicznym Jasnowice-Bukowiec, przebiega przez górzyski obszar Beskidu Śląskiego i przysiółków oraz miejscowości Jasnówice, Istebna, Zaolzie, Stecówka, Wisła-Czarne – doliną rzeki Wisły przez Wisłę-Centrum, Ustroń-Centrum do Ustronia-Nierodzimia, gdzie krótko podąża wspólnie z nitką nizinną KMW Greenways do Górek Wielkich. Szlaki rozchodzą się. Nitka górską dalej już biegnie wzdłuż rzeki Brennicy do centrum Brennej, docierając w pobliże siedziby Urzędu Gminy.

Szlak ten oznakowany jest emblematami rowerowymi i logo (trzy drzewka koloru niebieskiego). Jest możliwość zdobycia odznaki.

Pactwo wodne Jeziora Goczałkowickiego w Zarczewu, fot. J. Szczotka

Trasa rowerowa Szlakiem Zamków nad Piotrkówką w gminie Zebrzydowice

Początek trasy w Kończycach Wielkich - skrzyżowanie przy remizie strażackiej. Ruszamy mijając cmentarz i drewniany kościół św. Michała Archanioła z 1777 r., szutrowym traktem na wprost do widocznego pałacu z końca XVII w. Tuż obok pałacu po jego prawej stronie znajduje się późnobarokowa kaplica Opatrzności Bożej. Dalej ulicami Zamkową, Górna, Bławatkową dojeżdżamy do Kończyc Małych obok zamku z XV w. Trasa wiedzie ulicą Staropolską, w prawo ul. Korczaka a następnie w lewo na ul. Botaniczną i Jesionową przez skrzyżowanie z ul. Ks. A. Janusza dojeżdżamy do zamku w Zebrzydowicach nad stawem Młynszczok. Szlak ulicami Zamkową, Nowy Dwór, Szkolną dociera do Markłowic Górnych. Przed skrzyżowaniem z ul. Polną skręcamy w lewo i przed przejściem granicznym docieramy do ul. Mickiewicza. Następnie w prawo na czeską stronę do Piotrowic koło Karwiny.

Rynek w Cieszynie, fot. J. Szczotka

Brenna – Miejscowość letniskowa położona w górnym biegu Brennicy i jej dopływów (m. in. Leśnicy, Hołcyny i Jatnego). Początki miejscowości sięgają roku 1490. W czasie okupacji hitlerowskiej wieś stanowiła silny ośrodek działalności partyzantki polskiej i radzieckiej. Ośrodek żywej tradycji sztuki ludowej i folkloru. Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela z 1796 r. (przebudowany w 1929 r.). Liczne przydrożne kapliczki. Drewniane chałupy z XIX–XX w., kryte słomą lub gontami. Czynne szałas pasterskie na pobliskich halach.

Cieszyn – Miasto nadgraniczne – jedna z najstarszych osad, domniemany gród Gołęczyców.

Cisownica – Wieś położona na Pogórzu Cieszyńskim, wzmiankowana w 1305 r. Kościół ewangelicki p.w. Jana Chrzciciela. Rezerwat przyrody „Zadni Gaj” (cisy).

Dębowiec – Malownicza miejscowość położona w dolinie Knajki, w otoczeniu licznych

Dworek myśliwski „Konczakówka” w Brennie, fot. J. Szczotka

Rotunda rromańska w Cieszynie, fot. S. Konopka

stawów rybnych. Pierwsza wzmianka w 1305 r. W sąsiedztwie eksploatacja gazu ziemnego i solanek jodo-bromowych. Ośmioboczny spichlerz z XVII w. Dawna gorzelnia z XIX w. Kościół p.w. św. Mateusza z 1885 r. (Ogrodzona). Fontanna solankowa w centrum Dębowa.

Dzięgielów – Wieś położona na stokach wzgórz, opadających w dolinę Puńcówki (Pogórze Cieszyńskie), wzmiankowana w 1305 r. Zamek z końca XV w. (własność Czelów i Goczałkowskich), z kartuszem Śrniauwów i Odrowążów, wielokrotnie rozbudowywany. Ewangelicki Zakład Opiekuńczy „Eben-Ezer”.

Filipka – (Pomnik przyrody) Bogate stanowisko jałowca pospolitego.

Godów – Miejscowość nad Szotkówką i Leśnicą. Kościół p.w. św. Józefa Robotnika z I połowy XX w. W otoczeniu dawnego parku - dwór obronny. Grób poległych powstańców śląskich. Pomnik rozstrzelanych powstańców śląskich. W czasie I powstania śląskiego miały miejsce potyczki w rejonie stacji kolejowej i atak na koszary niemieckie – tzw. bitwa „Pod Godowem”.

Gołęczów – Miejscowość wzmiankowana w 1223 r. Jeden z najstarszych ośrodków cementowo-wapienniczych (od 1899 r.). W okresie międzywojennym silny ośrodek sportów

zimowych i szybowcowych (na górze Chełm czynne było szybowisko, obecnie ośrodek sportów lotniczych „Ikar”). Pomnik ofiar hitleryzmu. Stare kamieniołomy margli i wapieni na Jasieniowej. Kościół p.w. Michała Archanioła z 1921 r., z wystrojem neoromańskim, plebania z połowy XIX w. Kościół ewangelicki z 1785 r., przebudowany w stylu neoromańskim, plebania z końca XVIII w. „Na Kamieńcu” krzyż przydrożny (legenda z okresu wojny trzydziestoletniej).

Gołkowice – Nadgraniczna miejscowość położona w dolinie Olzy i Szotkówki, o której pierwsze wzmianki pochodzą z 1227 r. Kościół drewniany z XVIII/XIX w., o konstrukcji słupowej w otoczeniu pomnikowych drzew. Kościół ewangelicki z I połowy XX w. Nowy kościół z lat 80-tych. Grób powstańców śląskich. W XIII w. był tu drewniany zameczek myśliwski księcia raciborskiego, w XIII–XIV w. stanowiła własność klasztorną. W czasie I powstania śląskiego toczono tu walki z licznymi bojówkami niemieckimi (rozkaz rozpoczęcia działań zbrojnych w I powstaniu śląskim padł za Piotrówki, gdzie schronili się szycanowani dowódcy POW).

Gołysz – Przysiółek Drogomyśla – Zakład Ichtologiczny PAN oraz doświadczalne stawy rybne.

Górk Wielkie – Wieś nad Brennicą, znana już w 1305 r. jako Górk. Górk Wielkie po raz pierwszy pojawiają się w 1521 r.; ośrodek turystyczno-wypoczynkowy. Gotycki kościół p.w. Wszystkich Świętych fundacji Góreckich z XV w. (przebudowany w 1662 r.), obok cmentarz, gdzie spoczywa Zofia Kossak-Szczucka. Nowoczesny kościół ewangelicko-augsburski p.w. Apostoła Jana (przysiółek Pinkas). Muzeum biograficzne Z. Kossak-Szczuckiej w domku ogrodnika (pisarka pochowana na miejscowym cmentarzu. Aleja dębowo-lipowa. W **Górkach Małych** - Chlebowa Chata.

Kościół św. Anny w Gólkowicach, fot. J. Szczotka

Gorzyczki – Wieś leżąca na rozległej skarpcie nad Olzą wzmiankowana w 1492 r. Dworek myśliwski (pałacyk) Larischów (obecnie Państwowy Dom Dziecka). Pozostałość dawnych zabudowań folwarcznych i tzw. pawłaczki (czworaki) dla pracowników rolnych.

Guty – Renesansowy, jednonawowy zrębowy kościół p.w. Bożego Ciała z 1642 r. - obiekt cieszyńskiej architektury ludowej. Wieża, pierwotnie samodzielna dzwonnica (najstarszy dzwon z 1565 r.), połączona z nawą kościoła w 1781 r. We wnętrzu ciekawa kruchta z bogato zdobionymi tablicami, polichromia z 1626 roku. W prezbiterium można zobaczyć portal z datą 1563.

Chałupki – Przejście graniczne z Republiką Czeską (na rzece Odrze). Pierwsza pisemna wzmianka o miejscowości pochodzi z 1383 r. Zamek z 1682 r. przebudowany na przełomie XVIII i XIX w. Obok znajdują się ślady bastionowych fortyfikacji i park pałacowy z pomnikowymi lipami i kasztanowcami. Aleja jesionowa. Neogotycki dworzec i zabudowania stacyjne z 2 połowy XIX w.

Dwór Kossaków w Górkach Wielkich, fot. J. Szczotka

Dom Zdrojowy w Jastrzębiu-Zdroju, fot. J. Szczotka

Iłownica – Wieś położona nad kompleksem stawów (pamiętających czasy piastowskie), zagospodarowanych przez PAN (hodowla ryb i ptactwa wodnego), w dolinie Iłownicy. Pierwsza wzmianka w 1305 r. Dwór Baszyńskich z 1690 r. Pozostałość parku o charakterze tarasowym.

Istebna – Rozległa wieś (z licznymi przysiółkami) na stokach Złotego Gronia, Beskidka i *Młodej Góry*, nad górną Olzą i jej dopływami. Pierwsza wzmianka z 1583 r. Ośrodek wypoczynkowy. Punkt wyjściowy wycieczek w Beskid Śląski. Ważny ośrodek twórczości ludowej. Kościół katolicki p. w. Dobrego Pasterza z 1794 r. – rozbudowany w latach 1928-29 (wystrój autorstwa Jana Wałacha oraz rodziny Konarzewskich). Kościół ewangelicki z 1930 r. z obrazami C. Kuryatty. Dom Jana Kawuloka z 1863 r. – kurna chata z zachowanym wyposażeniem, sprzętem domowym i instrumentami muzycznymi (J. Kawulok – znawca instrumentów ludowych i muzyki pasterskiej). Pomnik P. Stalmacha, działacza narodowego na Śląsku Cieszyńskim. Tablica pamiątkowa ofiar pacyfikacji. Tablica pamiątkowa himalaisty J. Kucuczki. Cmentarz z grobami zasłużonych. Stare zabudowania góralskie. Drewniana kapliczka (Istebna Bucznik). Drewniany kościółek p. w. św. Krzyża z 1770 r., przeniesiony z Przyszwic (Kubalonka). Młodzieżowe Sanatorium Przeciw-

Zamek w Grodźcu Śląskim, fot. J. Szczotka

gruźlicze (Kubalonka). Pracownia rodziny Konarzewskich (Bucznik). Warsztat grafika i malarza Jana Wałacha (Andziółówka).

Jasienica – Miejscowość położona nad Jasienicą, wzmiankowana w 1305 r. Kościół parafialny p.w. św. Jerzego i plebania z XVIII w. Dwór z XVIII w. Nowoczesna fabryka mebli giętych (założona przez wiedeńczyka J. Hoffmana w 1881 r.). Zamek i zespół pałacowy (Grodziec Śląski). Kościół drewniany (Bielowicko).

Jasnowice – Najwcześniej zasiedlony przysiółek Istebnej – w przełomowym odcinku doliny Olzy, przy granicy z Czechami. Przejście graniczne.

Jastrzębie-Zdrój – Dawne uzdrowisko. Pierwsza wzmianka z 1305 r. Status uzdrowiska w 1861 r. Prawa miejskie w 1963 r. Zabytkowe budynki sanatoryjne i uzdrowskowe. Park Zdrojowy. Kościół drewniany p.w. św. Barbary i Józefa. Kościół p.w. św. Katarzyny – obok na cmentarzu grobowiec Witzczaków, grób obrońców z 1939 r. i grób ofiar „marszu śmierci”. W dzielnicy Moszczenica pomnikowy dąb, grób rodziny Ranzoszków i pomnik ofiar I wojny światowej. W Szkole Podstawowej nr 16 Izba Pamięci prof. Rudolfa Ranzoska, światowej sławy hetytologa.

Jaworz – Rozległa podbeskidzka miejscowość nad Jasienicą – miejscowość sanatoryjno-wypoczynkowa. Pierwsza wzmianka z 1305 r. Od 1863 r. posiada status uzdrowiska. Klasycystyczny kościół parafialny p. w. Opatrzności Bożej z 1802 r. (rozbudowany w 1934 r.). Kościół ewangelicki z 1782 r. Klasycystyczny zespół pałacowy rodziny St. Genois d'Anneaucourt (pałac z 1793 r., oficyny, brama i budynek przybramny). Budynek dawnej szkoły z przełomu XVIII/XIX w. Pomnik Ofiar Terroru Hitlerowskiego. Zespół obiektów uzdrowskowych z XIX w. Domy drewniane z I. połowy XIX w. Park (z końca XVIII w.) z szeregiem wiekowych drzew. Skansen wyposażenia i narzędzi rolniczych.

Kaczyce – Miejscowość położona w dolinie Olzy, wzmiankowana w 1332 r. Drewniany kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego (przeniesiony z Ruptawy)

konstrukcji zrębowej, okolony sobotami z 1620 r. Kościół filialny z I połowy XIX w. Cmentarz i kaplica cmentarna „Pod lipkami” z pomnikiem poległych w I wojnie światowej. Dąb – pomnik przyrody. Kapliczki i krzyże przydrożne. Izba pamięci w pomieszczeniach Domu Ludowego. Szkoła z końca XIX w. Kopalnia „Morcinek” oddana do użytku w 1986 r. (w likwidacji).

Kończyce Małe – Miejscowość położona nad Piotrówką – wzmiankowana w 1305 r. Kościół parafialny – sanktuarium Matki Boskiej Kończyckiej (Madonna z kwiatem mleczka), z renesansową płytą nagrobną. Renesansowy zamek z początku XVI w. Ekspozycja muzealna (etnografia i historia) w salach zamkowych (muzeum powstało społecznym sumptem). Kapliczka dworska, kapliczki i krzyże przydrożne. Pałacyk ostatnich właścicieli Kończy Wielkich. Na cmentarzu grób ofiar wojny polsko-czechosłowackiej i liczne krzyże żeliwne. Na wzgórzu „Krzyż Hallera” – ustawiony w miejscu śmierci mjr. Cezarego Hallera (26.01.1919 r.). Mini ZOO.

Kończyce Wielkie – Miejscowość nad Piotrówką, wzmiankowana w 1305 r. Drewniany kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła z 1777 r. Pałac z 2 połowy XVIII w., rozbudowany na przełomie XIX i XX w. Kaplica pałacowa p.w. Opatrzności Bożej z 1776 r. Park z okazami starych drzew (dęby). Budynek starej gorzelnii z pocz. XIX w.

Łaziska – Wieś nad Olzą. Kościółek drewniany z 1579 r. z elementami gotyku. Niedawno odkryta polichromia pozwala datować kościół na około 50 lat wcześniej. Kamienny krzyż pokutny. Pomnikowe dęby.

Pałac w Kończykach Wielkich, fot. G. Kasztura

Zespół pałacowo-parkowy w Jaworzu, fot. R. Stanclik

Marklowice – Nadgraniczna wieś nad Olzą, włączona w 1977 r. do Cieszyna. Budynek folwarczny z XVII w. Fabryka farb i lakierów „Polifarb” zbudowana w latach 1962–68.

Marklowice Górne – Nadgraniczna wieś nad Piotrówką (pierwsza wzmianka z 1305 r.), podzielona granicą na Marklowice Górne (PL) i Dolni Marklowice (CZ). Przejście graniczne. Zabytkowa szkoła z XIX w. Zabytkowe wiatranki drewniane z pocz. XX w. Słupy graniczne (prusko – austriackie). Kamienie graniczne posiadłości Larischów. Nowoczesny kościół p.w. św. Józefa Kuncewicza. W Dolnych Markłowicach (Czechy) drewniany kościółek z 1739 r.

Mnich – Przysiółek Chybia usytuowany wśród stawów rybnych.

Olza – W okolicy odkryto najstarsze ślady osadnictwa w całym regionie (sprzed 4000 lat p.n.e.). Pierwsze informacje na temat miejscowości pochodzą z 1239 r. Krzyż pokutny – symbol średniowiecznego prawa zwyczajowego. Kościół z I połowy XX w. 23 maja 1921 r. w Olzie i okolicy toczyły się ciężkie walki, w trakcie których oddziały niemieckie przełamały front powstańcy.

Pierściec – Wieś nad Bajerką, wzmiankowana w XVI w. Pielgrzymkowy kościół parafialny p.w. św. Mikołaja z 1888 r. (rozbudowany w 1896 r.).

Pogwizdów – Wieś nad brzegiem Olzy, wzmiankowana w 1447 r. Klasycystyczny kościół p.w. św. Jana Nepomucena z 1817 r. Plebania i kilka zabudowań gospodarczych z XIX w.

Ropice – Jedna z najstarszymi miejscowości na Śląsku Cieszyńskim. Zamek z pocz. XV w. przebudowany na początku XVIII w. na barokowy pałac, przebudowany w stylu klasycystycznym w 1810 r. (obecnie zaniedbany). W parku, okalającym pałac znajdują się barokowe rzeźby. Kościół p.w. N.M.P. w stylu empire z 1806 r. W korycie rzeki Ropicańska można znaleźć kryształowy stroncytanit i celestyn. W 1980 roku Ropice włączono do Trince, w r. 2000 się usamodzielnia.

Rudzica – Wieś na wzniesieniu oddzielającym dolinę Iłownicy i Jasienicy. Wzmiankowana w 1305 r. Kościół parafialny Narodzenia św. Jana Chrzciciela z 1782 r. Dwór Ponińskich z XVIII w. W sąsiedztwie dworu okazy lip. Galeria „Pod Strachem Polnym”, założona przez miejscowego artystę malarza F. Kohuta.

Ruptawa – Dzielnica Jastrzębia-Zdroju wzmiankowana w XIV w. Kościół z połowy XX w. z wystrojem wnętrza wykonanym przez uczniów X. Dunikowskiego. Pomnikowy dąb – tzw. „Dąb Jakuba”. Budynek dawnej pruskiej strażnicy granicznej sprzed I wojny światowej. W rejonie Cisówki zachowało się kilka słupów granicznych z dawnej granicy prusko – austriackiej.

Simoradz – Wieś w bezpośrednim sąsiedztwie Skoczowa, wzmiankowana w 1286 r. Gotycki kościół p. w. św. Jakuba z XV w. (rozbudowany w 1892 r.).

Rynek w Strumieniu, fot. J. Szczotka

Rynek w Skoczowie, fot. J. Szczotka

Skoczów – Miasto nad Wisłą. Wzmiankowany w 1232 r. Prawa miejskie w 1267 r. Miejsce urodzenia św. Jana Sarkandra; od 1920 r. (poza okresem wojny) mieszkał tu Gustaw Morcinek. Kościół parafialny (obecny z 1767 r.) p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła z cennym wyposażeniem. Zabytkowy rynek z barokową figurą Jonasza (Trytona). Ratusz z 1797 r. Dom św. Jana Sarkandra – muzeum i kaplica „Szpitalik” – kościół szpitalny p.w. Znalezienia Krzyża Świętego z XV w. Kościół ewangelicki p.w. Znalezienia Krzyża z połowy XIX w. (papież spotkał się tu z przedstawicielami społeczności ewangelickiej Śląska Cieszyńskiego). Muzeum Gustawa Morcinka. Pomnik „Poległym za Polskość Śląska”. Pomnik Gustawa Morcinka. Wzgórze Kaplicówka z kaplicą św. Jana Sarkandra i papieskim krzyżem, przeniesionym tu z lotniska na Muchowcu w Katowicach.

Ślady osadnictwa sięgają V w. p. n. e. Wzmiankowany w 1155 r. Prawa miejskie z Lwówka Śląskiego w XIII w., z Magdeburga w 1364 r. W XII w. siedziba kasztelana, od 1190 r. stolica Księstwa Cieszyńskiego. Osada u stóp Góry Zamkowej, na której znajduje się romańska Rotunda p.w. św. Mikołaja (dawna kaplica zamkowa) z XI w. i wieża

zwana Piastowską (zamkowa) z XIV w. Ośrodek naukowy oraz żywej tradycji sztuki ludowej i folkloru. Klasycystyczny Zamek Myśliwski Habsburgów z XIX w. Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny z XIII w. (w XVIII w. przebudowany), z wewnętrznym wystrojem barokowym i nagrobną tumbą książęcą Przemysła I. Rynek (lokowany w 1496 r.) i kamienice rynkowe (ratusz, hotel, podcienia). Liczne zabytkowe kamieniczki na ulicach okalających Rynek (m.in. dawny Dom Niemiecki w stylu neorenesansu niderlandzkiego – obecnie siedziba Biblioteki Miejskiej). Ewangelicki Kościół Jezusowy z 1709 r. obok szkoły ewangelicka, jezuicki kościół p.w. św. Krzyża z pocz. XVIII w., kościół p.w. Wniebowstąpienia N.M.P. i klasztor Bonifratrów z XVII/XVIII w. Dawny kościół ewangelicki (obecnie katolicki p.w. św. Krzyża) na byłym cmentarzu (obecnie teren parkowy). Budynek dawnej mennicy z 1719 r. – siedziba Książnicy Cieszyńskiej. Muzeum Śląska Cieszyńskiego i Muzeum Drukarstwa. Kościół p.w. św. Jerzego z XV w. Teatr im. A. Mickiewicza. Studnia Trzech Braci i uroklive zabudowania nad potokiem Młynówka – tzw. „Cieszyńska Wenecja”. Cmentarz komunalny z aleją zasłużonych i cmentarz ewangelicki. Dwa rezerваты Przyrody: „Lasem Miejski” i „Lasek nad Puńcówką” (stanowiska cieszyńnianki wiosennej).

Strumień – Miasto w Kotlinie Oświęcimskiej (w centrum „Żabiego kraju”), nad Wisłą i Jez. Goczałkowickim. Pierwsza wzmianka w 1407 r.; prawa miejskie od 1482 r., zniszczone w 50% w czasie działań wojennych w 1945 r. Rynek z ratuszem z 1628 r. (domy z 2 połowy XIX i XX w.). Park miejski z fontanną solankową. Kościół ewangelicko-augsburski z 1788 r. Kościół katolicki p. w. św. Barbary z 1789–93 r. Dwór (tzw. zamek) z XVII w. Symboliczny pomnik na Szlaku Więźniów Oświęcimskich.

Uchylsko – Niewielka wieś na skraju doliny Olzy, tuż przy granicy państwowej w Republiką Czeską. Pierwsza pisemna wzmianka datowana jest na rok 1227. Dzieje miejscowości są ściśle związane z sąsiednimi Gorzyczkami. Kaplica ku czci N.M.P. wybudowana w 1905 r. Krzyże przydrożne z końca XIX w.

Ustroń – Miasto nad Wisłą, u podnóża Beskidu Śląskiego – pierwsza wzmianka z 1305 r. Od II połowy XVIII w. ośrodek hutniczy, od 1882 r. uzdrowisko. Prawa miejskie w 1956 r. Budynek dawnej administracji huty obecnie Muzeum Miejskie - Kuźnictwa i Hutnictwa. Dawne budynki huty i miniskansen maszyn. Muzeum Regionalne „Stara Zagroda”, rekonstrukcja drewnianej zabudowy z II połowy XIX w. Pomnik ofiar II wojny światowej. Pomnik pilota Jana Cholewy. Muzeum ze zbiorami starodruków. Drewniany kościółek p. w. św. Anny z 1769 r. (Nierodzim). Kościół katolicki p.w. św. Klemensa, z 1788 r. i stary cmentarz. Klasycystyczny Kościół ewangelicki p. w. Apostoła Jakuba z 1835 r. Dąb Sobieskiego z 1683 r., zasadzony na pamiątkę przemarszu oddziałów króla Jana III Sobieskiego pod Wiedeń. Dzielnica uzdrowska Zawodzie. Bulwary spacerowe nad Wisłą. Zagospodarowane licznymi atrakcjami turystycznymi zbcza Równicy i Wielkiej Czantorii.

Czantoria w Ustroniu, fot. J. Szczotka

Wielka Czantoria – Szczyt (994 m n.p.m.) Beskidu Śląskiego. Schronisko turystyczne z 1904 r.

Wisła – Najbardziej rozległa miejscowość Śląska Cieszyńskiego (wzmiankowane w 1305 r.), zlokalizowana w rozgałęzionej dolinie górnej Wisły i jej górskich potoków – w jej granicach znajduje się około 39 dzielnic (przysiółków). Największy ośrodek wypoczynkowo-turystyczny w Beskidzie Śląskim. Pierwsza wzmianka z 1605 r. Prawa miejskie w 1962 r. Neogotycki kościół katolicki p.w. Wniebowstąpienia N.M.P. z 1865 r. – w miejscu najstarszej osady „Na Wiślech”. Cmentarz przykościelny z nagrobkami zasłużonych. Dawny drewniany zameczek myśliwski Habsburgów, przeniesiony z polany Przysłop. Dom Zdrojowy wraz z kompleksem parkowym. Klasycystyczny kościół ewangelicki z 1838 r. (mała wystawa historyczna w kruchcie). Cmentarz ewangelicki „Na Groniczku” z 1838 r. Enklawa Starego Budownictwa Wiślańskiego: siedziba Muzeum Beskidzkiego im. A. Podzorskiego (zbiory etnograficzne), Karczma „Strzecha”, budynek

„U Niedźwiedzia”. Budynek dawnej szkoły z 1824 r., z tablicą upamiętniającą muzyka J. Sztwiernię. Wille uzdrowskie (z tablicami upamiętniającymi pobyt sławnych Polaków). Pomnik Ślązacki u źródeł Wisły. Ośrodek przygotowawczy olimpijskich. Letni zamek prezydenta – Rezydencja Prezydenta RP w Wiśle-Czarnym. Rezerwat przyrody z 1930 r., w miejscu zameczku myśliwskiego Habsburgów (przy drodze z Wisły-Czarnego na Kubalonkę). Chata Kocyanów – stara chata góralska z galerią prac twórców ludowych (Wisła – Nowa Osada).

Zabełków – Wieś nad potokiem Belk, wzmiankowana w 1371 r. Drewniany kościół parafialny p.w. św. Barbary z ok. 1657 r., przeniesiony ze Sławikowa. Stary cmentarz z kaplicą z 1799 r. i z pomnikiem poległych w czasie II wojny światowej. Przydrożna kaplica. Budynek byłej szkoły mniejszościowej (w latach 1923–24). Chałupy drewniane z XIX w. Pomnik powstańców śląskich. Miejsce urodzenia J. Rymera – pierwszego wojewody śląskiego.

Zabłocie – Wieś nad Jeziorem Goczałkowickim, wzmiankowana w 1227 r. Warzelnia jodowej soli leczniczej, pozyskiwanej z wód mineralnych czerpanych z miejscowych odwiertów.

Zaborze – Wieś między Drogomyślem a Chybiem – od zachodu i południa stawy rybne.

Zamarski – Wieś na Pogórzu Cieszyńskim, wzmiankowana w 1223 r. Drewniany kościół p.w. św. Rocha z 1731 r. Zabudowania folwarczne z pocz. XIX w.

Zebrzydowice – Duża wieś nad Piotrkówką (wzmiankowana w 1305 r.), związana z losami Księstwa Cieszyńskiego. Kościół p.w. Wniebowstąpienia N.M.P. z drugiej połowy XVIII w., z zachowanymi epitafiami. Cmentarz z grobem poległych w wojnie polsko-czechosłowackiej oraz ks. Antoniego Janusza – autora polskiego „Kancjonału”. Pałac barokowy zwany „zamkiem”, zbudowany w XVI w. jako „twierdza”, gruntownie przebudowany w 1760 r. Pomnikowe drzewa. Kapliczki i krzyże przydrożne. Szkolne Muzeum (historia i etnografia). Pomnik pomordowanych Żydów z podboju KL Auschwitz. Graniczne przejście kolejowe. Ośrodek sportów wodnych „Młynszczyk”.

Zamek w Zebrzydowicach, fot. M. Olszewski

AGROTURYSTYKA I TURYSTYKA MIEJSKA

Agroturystyka i turystyka miejska to produkt turystyczny, który skierowany jest do klienta indywidualnego i umożliwia poznanie najciekawszych miejsc związanych z bogactwem tradycji, kultury, zabytków i przyrody znajdujących się na terenie Cieszyna, Skoczowa oraz gmin: Golezów i Dębowiec. Został on podzielony na dwie dwudniowe oferty spędzenia wolnego czasu. Zarówno programy, jak i formę poznawania opisanych w nich atrakcji można dostosować do własnych potrzeb i zwiedzać je, korzystając z tworzącego produkt fragmentu „Szłaku Tradycyjnego Rzemiosła”, „Szłaku Starówek”, „Szłaku Piastów i Habsburgów” zwanego „Drogą Książęcą - Via Ducałlis”, czy „Szłaku Papieskiego w Beskidzie Śląskim”.

Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie, fot. S. Konopka

Wnętrze Teatru w Cieszynie, fot. J. Szczotka

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ ZACHODNIA (STRONA POLSKA)”

Golezów • Cisownica • Leszna Górna
• Cieszyn • Dziegiełłów

(oferta dwudniowa - dojazd własny;
baza wypadowa - Golezów)

Pierwszy dzień wycieczki rozpoczynamy w Golezowie - gminnej wsi rozciągającej się malowniczo w zachodniej części Pogórza Cieszyńskiego pomiędzy Chelmem a Jasieniową, gdzie warto zobaczyć punkt prezentacji stroju cieszyńskiego w Gminnym Ośrodku Kultury; kościół rzymskokatolicki św. Michała Archanioła z I poł. XX w. z ciekawymi elementami wyposażenia pierwotnej świątyni z XIII w.; kościół ewangelicko - augsburski z XVIII w. wraz z plebanią i zegarem słonecznym oraz pracownię regionalnego rzeźbiarza ludowego Zbigniewa Hławicki. Z kolei w Cisownicy - dawnej wsi książęcej położonej w obrębie najwyższej części Pogórza Cieszyńskiego oraz u stóp Małej Czantorii, z pewnością zacieka każdego Izba Regionalna „U Brzezinów” przedstawiająca sposób życia mieszkańców wsi w I poł. XX w.; pracownia i galeria regionalnej malarki Leny Rybicy, a także rezerwat „Zadni Gaj” z pięknymi okazami cis, z których najstarsze szacuje się na ponad 200 lat. Można wybrać również inny wariant zwiedzania i udać się do Lesznej Górnej. W tej leżącej na poł-

Galeria Rzeźb i Obrazów Andrzeja Klimowskiego w Łączce, fot. J. Szczotka

dni gminy Golezów wiosce mieści się późnobarokowy kościół rzymskokatolicki św. Marcina z XVIII w. z cennym nagrobkiem rycerza Czelo z II poł. XVI w. Ciekawa jest także pracownia Edyty Pieczonki zajmującej się wykonywaniem haftów kaboutków, jak również rezerwat „Góra Tuł” z wieloma gatunkami roślin podlegających ochronie.

Drugiego dnia obowiązkowy punkt programu stanowią Cieszyn - jeden z najpiękniejszych ośrodków południowej Polski. Wśród wielu znajdujących się tu atrakcji do najciekawszych należy założony pod koniec XV w. Rynek ze studnią z figurą św. Floriana. Najbardziej charakterystyczną budowlą Rynku jest barokowo - klasycystyczny ratusz z I poł. XIX w. oraz piękne przyrynkowe kamienice - dawny hotel „Pod Brunatnym Jeleniem”, gmach poczty i Dom Narodowy. W byłym pałacu hrabiów Larischów ma swoją siedzibę jedno z najstarszych w Europie muzeów - Muzeum Śląska Cieszyńskiego. Z cieszyńskich świątyń warto odwiedzić kościół rzymskokatolicki św. Marii Magdaleny z XIII w., we wnętrzu którego spoczywają szczątki wszystkich Piastów cieszyńskich, a także kościół Jezusowy z I poł. XVIII w. - największą ewangelicko - augsburską świątynię w kraju. Interesującymi obiektami Cieszyna są ponadto: neorenesansowy budynek Biblioteki Miejskiej z XIX w., kamienice podcieniowe z przełomu XVIII i XIX w. położone wzdłuż ul. Głębokiej, Studnia Trzech Braci, czy secesyjny gmach Teatru im. Adama Mickiewicza z I poł. XX w. W zlokalizowanej naprzeciw Teatru Książnicy Cieszyńskiej zobaczymy wystawę przedstawiającą bogate zbiory biblioteczne księdza Leopolda Szersznika z okresu od XV do XIX w. Zwiedzając miasto, nie można pominąć Góry Zamkowej z rotundą romańską z XI w. - jedną z najstarszych świątyń

chrześcijańskich w Polsce. Tuż obok stoi Wieża Ostatecznej Obrony z XIII w. i Wieża Piastowska z XIV w., z której roztacza się piękny widok na miasto i Beskidy. W miejscu zamku dolnego powstał w I poł. XIX w. Pałac Myśliwski Habsburgów.

Popołudnie można przeznaczyć na wypad do Dziegiełowa - wsi położonej w dolinie Puńcówki oraz na otaczających ją wzgórzach Molczyn, Jasieniowa i Kępa, gdzie powstało Miasteczko Pszczele Jana Gajdacza na Molczynie - unikalna w swoim rodzaju atrakcja na Ziemi Cieszyńskiej. Możemy obejrzeć tu wystawę sprzętu pszczelarskiego połączoną z pokazem miodobrania oraz wykładem na temat właściwości leczniczych miodu i działania świec woskowych, jak również nabyć lokalne wyroby. W Dziegiełowie dobiega końca nasza dwudniowa wycieczka.

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ ŚRODKOWA (STRONA POLSKA)”

Dębowiec • Simoradz • Łączka • Skoczów
• Ogrodzona

(oferta dwudniowa - dojazd własny;
baza wypadowa - Dębowiec)

W pierwszym dniu wycieczki odwiedzimy Dębowiec - gminną wieś położoną w dolinie Knajki wśród stawów rybnych i pól uprawnych. Warto w niej zobaczyć kościół rzymskokatolicki św. Małgorzaty z II poł. XIX w. oraz pozostałości zabudowań folwarcznych. Rozciągające się wzdłuż rzeki Knajki Stawy Dębowieckie: Górniok, Zamkowy, Morskie Oko, stanowią ostoję i łęgowisko dla ptactwa wodnego. Ze stawami wiąże się ponadto długa historia hodowli ryb na tym terenie, czego przykładem jest znajdująca się w miejscowości Przetwornia Ryb, prowadząca wylęg i sprzedaż wielu gatunków ryb słodkowodnych. Jednak największą atrakcją turystyczną Dębowca są bogate i unikatowe na skalę światową złoża solankowe. Warto z nich skorzystać na miejscu dzięki wybudowanej w celach leczniczych fontannie solankowej, umożliwiającej naturalną inhalację dróg oddechowych lub zaopatrzyć się w różne rodzaje solanki i soli w Kopalni i Warzelni Solanek dr Zabłocka Sp. z o.o.

Fontanna solankowa w Dębowcu, fot. J. Szczotka

Innym wariantem poznawania regionu jest przejazd do pobliskiego Simoradza - wioski wzmiankowanej po raz pierwszy już w 1286 r., gdzie znajduje ciekawy gotycki kościół rzymskokatolicki św. Jakuba Apostoła z XV w. z ołtarzem głównym, w którego centrum umieszczono cenny obraz przedstawiający patrona kościoła. W niewielkiej odległości od świątyni stoją zabudowania folwarczne - dawna gorzelnia z I poł. XIX w., drewniany spichlerz z II poł. XVII w. i budynek mieszkalny z XVIII w. Można wybrać się także do Galerii Rzeźb i Obrazów Andrzeja Klimowskiego zlokalizowanej w Łączce. Artysta w swoim warsztacie tworzy różnego rodzaju obrazy, rzeźby i płaskorzeźby. Zwłaszcza wykonanie tych ostatnich dopracował do perfekcji. Jak sam twierdzi, motywów poszukuje w góralskiej muzyce, ludziach, malowniczych gniach i górskim powietrzu. Program drugiego dnia zwiedzania regionu rozpoczynamy od Skoczowa. Miasto położone na Pogórzu Cieszyńskim, przy ujściu Bładnicy do Wisły posiada wiele atrakcji. Do najważniejszych z pewnością należy Rynek z ratuszem z przełomu XVIII i XIX w. Pośrodku skoczowskiego placu stoi późnobarokowa fontanna z figurą Jonasz zwanego Trytonem z II poł. XVIII w. Wschodnią pierzeję zdobią zaś secesyjne kamieniczki pochodzące

Miasteczko pszczele Jana Gajdacza w Dziegiełowie, fot. T. Jaszowski

z II poł. XVIII w. i początku XIX w. W jednej z nich urządzono Muzeum Parafialne im. św. Jana Sarkandra, w którym zgromadzono zbiory związane z życiem i kultem świętego. Niedaleko Rynku wznosi się kościół rzymskokatolicki Znalezienia Krzyża Świętego (tzw. Szpitalny) z II poł. XV w. - najstarszy zabytek Skoczowa. Innym ciekawym obiektem sakralnym miasta jest barokowy kościół rzymskokatolicki św. Piotra i Pawła z II poł. XVIII w. z obrazem przedstawiającym spotkanie św. Piotra i Pawła oraz wieloma śladami czci św. Jana Sarkandra. Warto również odwiedzić Muzeum im. Gustawa Morcinka, w piwnicach którego pokazano prądzieje Ziemi Cieszyńskiej i zaprezentowano pamiątki związane z patronem placówki.

Na koniec można udać się jeszcze do leżącej po obu stronach działu wodnego oddzielającego dorzecza Wisły i Odry wioski Ogrodzona. Na uwagę zasługuje tutaj późnoklasycystyczny kościół rzymskokatolicki św. Mateusza z II poł. XIX w. z ciekawymi obrazami Ignora Bergera z Nového Jičina. Na niedalekim wzgórzu Kamieniec (375 m n.p.m.) zlokalizowana jest natomiast jedna z czterech znajdujących się na Pogórzu Cieszyńskim ostoi Cieszyńskich Źródeł Tufovych - czynnych tułów wapiennych, którym towarzyszą zbiorowiska mchów brunatnych. W Ogrodzonej dobiega końca nasze odkrywanie piękna Euroregionu Śląsk Cieszyński.

TURYSTYKA KRAJOZNAWCZA

Turystyka krajoznawcza to produkt turystyczny, który skierowany jest do klienta indywidualnego i umożliwia poznanie siedzib dawnych rodów ziemian, zabytkowych kościołów i krzyży przydrożnych oraz wielu osobliwości natury, znajdujących się na terenie Jastrzębia Zdroju oraz gmin: Hażlach, Zebrzydowice i Godów. Posiada on charakter jednodniowej wycieczki rowerowej o niewielkiej trudności. Zarówno program, jak i formę poznawania opisanych w ofercie atrakcji można dostosować indywidualnie do własnych potrzeb i zwiedzać je, korzystając z tworzącego produkt fragmentu „Szłaku Tradycyjnego Rzemiosła”, „Szłaku Architektury Drewnianej”, czy „Szłaku Piastów i Habsburgów” zwanego „Drogą Książęcą - Via Ducalis”.

Czynne źródła tufove w Ogrodzonej, fot. J. Szczotka

PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ PÓLNOCCO - ZACHODNIA (STRONA POLSKA)“

(oferta jednodniowa - wycieczka rowerowa)

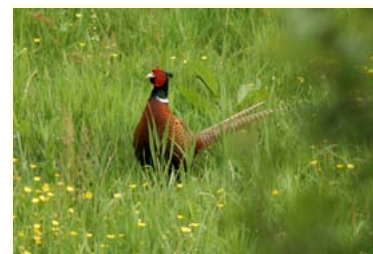
Kończyce Wielkie • Kończyce Małe
• Zebrzydowice • Jastrzębie - Zdrój
• Skrzebno • Gołkowice

Pierwszą miejscowością, którą odwiedzimy podczas naszej wycieczki są Kończyce Wielkie - wioska położona na Pogórzu Cieszyńskim w dolinie rzeki Piotrówki. Wśród wielu atrakcji Kończyce do jednych z najciekawszych należy barokowy kościół rzymskokatolicki św. Michała Archanioła z II poł. XVIII w. - największa drewniana świątynia na Ziemi Cieszyńskiej z szeregiem cennych elementów wyposażenia. Należą do nich chociażby takie, jak: obraz św. Michała Archanioła w ołtarzu głównym, chrzcielnica ze sceną przedstawiającą chrzest Chrystusa w Jordanie, późnobarokowa ambona z XVIII w. oraz stacje Drogi Krzyżowej z I poł. XIX w. Równie interesującym obiektem w Kończycach Wielkich jest pałac powstały na przełomie XVII i XVIII w. Obecnie ten barokowo - klasycystyczny budynek otacza park w stylu angielskim. Niedaleko stoi kaplica Opatrzności Bożej z II poł. XVIII w., wewnątrz której znajduje się ciekawa ambona w kształcie paszczy wiewióryba oraz witraże ze scenami biblijnymi wykonane w pleksiglasie. W pobliskich Kończycach Małych zobaczymy zamek z końca XIV w. Do dziś pomimo przeróbek

zachowały się w nim dwa prostopadłe skrzydła i ślady po dawnym renesansowym wystroju. W jednej z zamkowych sal urządzono Izbę Regionalną Wsi Cieszyńskiej. Zgromadzono tu wiele przedmiotów codziennego użytku. Ekspozycja rękodzieła ludowego pokazuje przykłady tradycyjnego haftu, malarstwa na szkle i rzeźby. W Izbie Regionalnej można obejrzeć również rekonstrukcję wystroju dawnej kuchni i izby paradynej oraz stare dokumenty i książki. Bardzo ciekawym obiektem w Kończycach Małych jest ponadto kościół rzymskokatolicki Narodzenia Najświętszej Marii Panny z II poł. XVIII w., wewnątrz którego naczelnie miejsce zajmuje słynący cudami obraz Najświętszej Marii Panny z XVI w., znany również pod nazwą Madonny z Kwiatem Mleczka.

Kolejny przystanek na trasie rowerowej podróży po regionie stanowi położone nad rzeką Piotrówką Zebrzydowice. Ta gminna wioska sięgająca swoją historią XIV w. posiada ciekawy zamek pochodzący z XVI w. Zachowany do dziś piętrowy pałac, został zbudowany na rzucie prostokąta w stylu niemieckiego baroku. W jego parterowej części mieści się brama, natomiast na piętrze trójkątny przyczółek z herbami baronów Mattencloit i Beess. Niedaleko stoi również późnobarokowy kościół rzymskokatolicki Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z II poł. XVIII w. W wnętrzu świątyni na uwagę zasługuje ambona z płaskorzeźbami św. Augustyna, św. Grzegorza i św. Ambrósja oraz epitafium Jerzego Liszki - właściciela Zebrzydowic i jego żony Anny. W kościele znajdują się jeszcze płyty nagrobne rodziny baronów Mattencloit oraz klasycystyczne epitafium Henryka Fumeau.

Leżące na Płaskowyzu Rybnickim miasto Jastrzębie - Zdrój, pełniące niegdyś funkcję uzdrowiska, a przekształcone obecnie w silny ośrodek górniczy, również posiada rozmaite atrakcje. W dzielnicy Bzie Zameckie znajduje się późnorenesansowy dwór obronny z I poł. XVII w. z zachowanymi do dziś otworami strzelniczymi; natomiast w dzielnicy Jastrzębie Górne barokowo - klasycystyczny kościół rzymskokatolicki św. Katarzyny i Opatrzności Bożej z I poł. XIX w. Wewnątrz świątyni możemy podziwiać trójkątny obraz z Okiem Opatrzności Boskiej z II poł. XVIII w. oraz ambonę z baldachimem przyłączonym rzeźbą anioła z tablicami Dziesięciu Przekazań. Na przy-parafialnym cmentarzu mieści się klasycystyczna kaplica grobowa z I poł. XIX w. oraz grób rodziny Witczaków. Piękna świątynia jest również ozdobą dzielnicy Jastrzębie Dolne. To tutaj stoi drewniany kościół rzymskokatolicki św. Barbary i św. Józefa z I poł. XVII w. Choć wygląd jego wnętrza znacznie odbiega od pierwotnego wystroju, zachowały się w nim cenne elementy oryginalnego wyposażenia. Z kolei w Zdroju po zamkniętych zakładach leczniczych, pozostała do dziś dzielnica zdrojowa z parkiem im. Mikołaja Witczaka. W pobliżu tzw. Masnówki - jednego z budynków uzdrowiskowych przeznaczonych obecnie na bibliotekę, zobaczymy interesujący kwiatnik w postaci zegara, którego tarcze tworzą wielobarwne rośliny sezonowe. Naczelnie miejsce w parku zajmuje zabytkowy Dom Zdrojowy zbudowany w stylu szwajcarskim

Bażant na łąkach myszkowskich w Zablociu, fot. J. Szczotka

w II poł. XIX w. Naprzeciwko niego położona jest muszla koncertowa i łazienki z I poł. XX w. Gruntownie zmodernizowane końcem XX w., służą studentom jako jeden z obiektów dydaktycznych Filii Uniwersytetu Śląskiego. Tuż obok znajduje się pijalnia wód z II poł. XIX w. z urządzoną wewnątrz kawiarnią. Charakterystycznym obiektem dzielnicy jest ponadto kościół rzymskokatolicki Najświętszego Serca Pana Jezusa z XIX w.

Położone na zachód od Jastrzębia - Zdroju Skrzebno, stanowi przedostani etap naszej jednodniowej wycieczki. Założona w 1775 r. kolonia, wzięła swoją nazwę od królewskiego landrata powiatu pszczyńskiego Maksymiliana von Skrzebni. W Skrzebnie przy ul. Piotrowickiej stoi krzyż kamienny kapliczkowy z II poł. XIX w. wykonany z białego marmuru, natomiast w niewielkiej odległości od niego kościół rzymskokatolicki Najświętszego Serca Pana Jezusa, którego początki jako kaplicy datuje się na koniec XIX w.

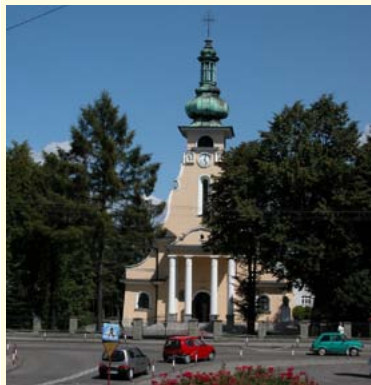
Na koniec wyruszymy jeszcze do Gołkowic - wioski położonej przy dawnym szlaku handlowym prowadzącym z Raciborza przez Fryštát do Cieszyna. Warto tu odwiedzić dwie świątynie. Pierwszą z nich jest kościół ewangelicko - augsburski z I poł. XX w.; drugą - piękny drewniany kościół rzymskokatolicki św. Anny z II poł. XIX w. z interesującym ołtarzem głównym, ołtarzami bocznymi, chrzcielnicą i amboną. W Gołkowicach dobiega końca nasza rowerowa podróż.

TURYSTYKA PRZYRODNICZA I POZNAWCZA

Turystyka przyrodnicza i poznawcza to produkt turystyczny, który skierowany jest do klienta indywidualnego i umożliwia zobaczenie bogatej fauny i flory związanej ze środowiskiem nadwodnym, pięknych krajobrazów z malowniczymi kapliczkami i krzyżami przydrożnymi, galerii oraz zabytkowych obiektów dworskich i łowieckich, znajdujących się na terenie gmin: Strumień, Chybie i Jasienica. Posiada on charakter dwudniowej wycieczki rowerowej o niewielkiej skali trudności. Zarówno program, jak i formę poznawania opisanych w ofercie atrakcji można dostosować indywidualnie do własnych potrzeb i zwiedzać je, korzystając z tworzącego produkt fragmentu „Szłaku Myśliwstwa”, „Szłaku Starówek”, czy „Szłaku Piastów i Habsburgów” zwanego „Drogą Książęcą - Via Ducalis”.

Muzeum Gustawa Morcinka w Skoczowie, fot. J. Szczotka

Kościół Chrystusa Króla w Chybie, fot. J. Szczotka

Galeria stracha polnego w Rudzicy, fot. J. Szczołka

Ptactwo wodne Jeziora Goczałkowickiego w Zarzeczu, fot. J. Szczołka

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ PÓŁNOCNA (STRONA POLSKA)”

(oferta dwudniowa - wycieczka rowerowa)

**Pruchna • Drogomyśl • Zabłocie • Strumień
• Frelichów • Rykalec • Zarzecze
• Żabiniec • Chybie • Zamachy • Zaborze
• Gołysz • Iłownica • Rudzica**

W pierwszym dniu wycieczki odwiedzimy Pruchną, na temat której pierwsze wzmianki pochodzą z 1305 r. Niewielka wioska położona na Pogórzu Cieszyńskim na zachód od rzeki Knajki posiada wiele atrakcji. Do najciekawszych należy z pewnością krzyż pokutny - ostatni i jedyny symbol funkcjonowania starego prawa, nakazującego skazanym jego wystawianie w miejscu dokonania zbrodni. Interesujący jest także kościół ewangelicko - augsburski Zmartwychwstania Pańskiego z końca XIX w. Pełnił on początkowo funkcję kaplicy i dopiero w 1993 r. został podniesiony do rangi kościoła. Niedaleko mieści się budynek starej gorzelnii oraz kościół rzymskokatolicki św. Anny z II poł. XIX w., który został prawie w całości zniszczony podczas II wojny światowej. Z kolei w zameczku Komory Cieszyńskiej z II poł. XIX w. w okresie międzywojennym urządzało uroczystości z okazji prowadzonych łowów. Warto zatrzymać się na chwilę nad stawem Weserunki - ostoi dla ptactwa wodnego i zwierzyny płowej. Dla tych, którzy poszukują odpowiednich warunków do

wypoczynku i rekreacji na łonie natury, doskonałym miejscem dłuższego pobytu będzie gospodarstwo agroturystyczne „Wodna dolina”.

Leżący nad Wisłą Drogomyśl to kolejny punkt na naszej trasie. Godnym uwagi obiektem jest tutaj klasycystyczny kościół ewangelicko - augsburski z II poł. XVIII w. z tablicą fundacyjną umieszczoną nad portalem, poświęconą baronowi Fryderykowi Kaliszowi - dawnemu właścicielowi Drogomyśla. Nieopodal stoi dwór Kaliszów z XVIII w. służący obecnie jako miejsce lokalnej działalności społecznej. W okolicy znajduje się ponadto wiele stawów hodowlanych, stanowiących ostoję dla rozmaitego ptactwa, podobnie jak obszar wodny rozciągający się nad Wisłą.

Droga z Drogomyśla do Zabłocia obfituje w kapliczki i figury przydrożne. Jadąc nią, możemy obserwować również liczne skupiska chronionej flory, żerowiska ptactwa polnego i zwierzyny płowej z charakterystycznym kompleksem Łąk Myszkowskich. W położonym nad rzeką Wisłą i Jeziorem Goczałkowickim Strumieniu, zauroczy nas Rynek z ratuszem z I poł. XVII w., przekształconym końcem XVIII w. w stylu późnobarokowym. Wewnątrz obiektu zachowały się ciekawe pomieszczenia o żaglistych i kolebkowych sklepieniach. We wschodniej pierzei placu usytuowane są kamieniczki z XIX w. zwierczone mansardowymi dachami. Przy jednej z uliczek odchodzących od Rynku stoi barokowy kościół rzymskokatolicki św. Barbary z II poł. XVIII w., w którym warto zobaczyć obraz Chrystusa Ukrzyżowanego i św. Barbary z II poł. XVII w. oraz stacje Drogi Krzyżowej z końca XVIII w. W znajdującym się niedaleko Rynku strumieńskim parku, możemy usiąść na ławeczce przy fontannie solankowej i zacerpnąć powietrza bogatego w jod i brom.

Jadąc kolejno przez Frelichów, Rykalec i Zarzecze, mijamy po drodze krzyż kamienny z II poł. XIX w. oraz kapliczkę z I poł. XX. Podczas pokonywania tego odcinka, cały czas towarzyszy nam panorama Jeziora Goczałkowickiego - sztucznego zbiornika wodnego powstałego w wyniku spiętrzenia wody górnego biegu rzeki Wisły. Jego powierzchnia wynosi 32 km², a średnia głębokość 5,3 m. Oprócz funkcji rezerwuaru wody konsumpcyjnej dla mieszkańców Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, reguluje on także przepływ rzeki i zapobiega

powodziom w dolinie Wisły. Ze zbiornikiem wiąże się ponadto olbrzymie bogactwo przyrody.

W Żabinie czekają na nas kolejne atrakcje. Rozciągające się tu Stawy Żabinieckie: Gord, Kasprzyczak, Łąkowy, stanowią ostoję i łęgowski dla ptactwa wodnego. Całość dopełnia zabytkowa aleja dębowa z licznymi okazami starych drzew. Ciekawym miejscem jest również uroczysko „Bajerki” oraz kompleks leśny wokół Drogi Wietrznej.

Znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie Jeziora Goczałkowickiego Chybie to ostatni punkt, w którym warto zatrzymać się podczas pierwszego dnia wycieczki. Zobaczymy w nim kościół rzymskokatolicki Chrystusa Króla z I poł. XX w. z interesującym ołtarzem głównym w witrażem przedstawiającym Chrystusa Króla oraz wizerunkiem Matki Boskiej Gołyskiej w prezbiterium.

Drugi dzień rozpoczynamy od zwiedzania przysiółka Zamachy z charakterystyczną strzelnicą myśliwską ze stanicą łowiecką. Niedaleko od niej położony jest rezerwat torfowiskowy „Rotuz”. Powstały w 1966 r. w celu ochrony podległych bagien kompleks, zajmuje powierzchnię 28,17 ha. Na terenie rezerwatu stwarzającego doskonałe warunki dla bytowania wielu gatunków owadów, ptaków i gadów, przeważają torfowiska przejściowe z fragmentami torfowisk niskich i wysokich. W przysiółku Gołysz, do którego docieramy przez Zaborze, zlokalizowana jest jeszcze inna atrakcja - Zakład Ichtologii i Gospodarki Rybackiej Polskiej Akademii Nauk prowadzący szereg badań służących poznaniu biologicznych podstaw chowu ryb, funkcjonowaniu i modelowaniu produktywności ekosystemów stawowych, optymalizacji powiązań gospodarki rybackiej z gospodarką wodną i ocenie potencjalnego zagrożenia stawów substancjami toksycznymi.

Na koniec naszej wycieczki odwiedzimy Rudzicę. We wsi leżącej na wzniesieniu oddzielającym dolinę rzeki Iłownicy i Jasienicy znajduje się kilka godnych uwagi miejsc. Warto zatrzymać się przed barokowo - klasycystycznym kościołem rzymskokatolickim Narodzenia św. Jana Chrzciciela z II poł. XVIII w. Ta murowana budowla z kamienia i cegły otoczona częściowo murem, została ufundowana przez Ksawerego i Zofię Ponińskich. Niedaleko stąd leży założona przez Floriana Kohuta Galeria Autorska „Pod Strachem Polnym”. Można w niej podziwiać kolekcję kilkudziesięciu rodzajów strachów polnych oraz malarstwa plenerowego. Prace pana Floriana posiadające oryginalny styl i odznaczające się mistrzowskim wykonaniem, cieszą się wielkim powodzeniem u kolekcjonerów krajowych i zagranicznych. Będąc w Rudzicy, nie należy również zapomnieć o kaplicy św. Wendeliny z II poł. XIX w. Murowana budowla z ołtarzem, wieżyczką i dzwonem, stoi w miejscu, gdzie bije źródło posiadające według wierzeń właściwości uzdrawiające schorzenia oczu i gardła. To ostatni punkt naszej dwudniowej wycieczki.

TURYSTYKA WYPOCZYNKOWA I AKTYWNA

Turystyka wypoczynkowa i aktywna to produkt turystyczny, który skierowany jest do klienta indywidualnego i umożliwia relaks na łonie natury w otoczeniu pięknej przyrody Beskidu Śląskiego

oraz poznawanie pieszo, konno lub własnym środkiem transportu lokalnej tradycji, kultury i zabytków, znajdujących się na terenie Jaworzca oraz gmin: Jasienica i Brenna. Produkt posiada charakter trzydniowej oferty spędzenia wolnego czasu. Zarówno program, jak i formę poznawania opisanych w niej atrakcji można dostosować do własnych potrzeb i wiedzieć je, korzystając z tworzącego produkt fragmentu „Szłaku Tradycyjnego Rzemiosła”, „Szłaku Architektury Drewnianej”, „Szłaku Piastów i Habsburgów” zwanego „Drogą Książęcą - Via Ducalis”, czy „Transbeskidzkiego Szłaku Konnego”.

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ WSCHODNIA I PÓŁNOCNO - WSCHODNIA (STRONA POLSKA)”

(oferta trzydniowa - dojazd własny;
baza wypadowa - Jaworzec)

**Jaworzec • Bielowicko • Grodziec Śląski • Błotny
• Międzyrzecze Górne • Górki Wielkie • Górki Małe**

Pierwszy dzień wycieczki rozpoczynamy w Jaworzcu - miejscowości sanatoryjno - wypoczynkowej leżącej w dolinie rzeki Jasienicy, u stóp Błatniej i Cubernioka. Spośród wielu znajdujących się tu atrakcji warto zobaczyć zespół pałacowo - parkowy z końca XVIII w., założony przez barona Arnolda Saint - Genois d'Anneaucourt i jego żonę Annę z Nałęcz - Laszowskich. Wokół rozciąga się piękny park w stylu angielskim z końca XVIII w. W jego południowej części stoi kanelowana kolumna z I poł. XIX w. z pamiątkową inskrypcją, w zachodniej natomiast tzw. folwark dolny z XVIII i XIX w. Interesującym obiektem jest również neoklasycystyczny kościół ewangelicko - augsburski z II poł. XVIII w. We wnętrzu świątyni na uwagę zasługuje ołtarz główny z figurami ewangelistów, ambona i obraz przedstawiający Ostatnią Wieczerzę z końca XIX w. Jednak najciekawszy przedmiot w kościele stanowi niewątpliwie dzwon z końca XVIII w., ufundowany przez barona Arnolda Saint - Genois d'Anneaucourt i ozdobiony herbami właścicieli Jaworzca. Powyżej pałacowego parku wznosi się bryła klasycystycznego kościoła rzymskokatolickiego Opatrzności Bożej z początku XIX w. z późnobarokowym tabernakulum, klasycystycznymi ołtarzami bocznymi i organami.

Krzyż pokutny w Pruchnej, fot. J. Szczołka

Chlebowa chata Dudysów w Górkach Małych, fot. J. Szczotka

W niedalekim Jaworzu Dolnym w skansenie Zygmunta Podkówicki, obejrzymy kolekcję narzędzi używanych w dawnym gospodarstwie domowym oraz zapoznamy się z tradycyjnym wyrobem masła, mieleniem zboża, kiszeniem kapusty, wędzeniem kiełbasy i ryb. Z kolei w Jaworzu Średnim będziemy mogli zwiedzić Muzeum Flory i Fauny Morskiej zlokalizowane w Gimnazjum im. gen. broni Stanisława Maczka. Posiada ono bardzo ciekawe zbiory flory i fauny mórz południowych подарowane placówce przez bosmana Irvina Pasternego - byłego ucznia szkoły.

Popołudnie warto przeznaczyć na wypad do Bielowicka - wsi położonej w zachodniej części gminy Jasienica, w której znajduje się piękny, drewniany kościół rzymskokatolicki św. Wawrzyńca z początku XVIII w. Świątynia o konstrukcji zrębowej posiada wiele cennych elementów, jak chociażby: klasycystyczny ołtarz główny z obrazem patrona kościoła, dekorowaną ornamentem akantu i rzeźbami barokową ambonę z początku XVIII w., ołtarze boczne oraz ławki.

Inną nie mniej interesującą propozycją poznawania regionu jest przejazd do pobliskiego Grodzca Śląskiego. W tej leżące w zachodniej części gminy Jasienica wiosce, stoi zamek z I poł. XVI w. Dwupiętrowy obiekt posiada sześć wież - trzy w środku elewacji frontowej i trzy od strony parku w stylu romantycznym. O bogatym niegdyś wystroju wnętrza zamku świadczą zachowane do dziś drewniane stropy z profilowanych belek, a także resztki boazerii z XVIII i XIX w. Nieopodal znajduje się kaplica grobowa Zobłów z XIX w. oraz kościół rzymskokatolicki św. Bartłomieja z I poł. XX w., w którego wnętrzu widnieje renesansowa płyta nagrobna Henryka Grodeckiego z II poł. XVI w. Będąc w Grodźcu Śląskim, warto wybrać się do rezerwatu leśnego „Morzyk”. Powstał on w celu ochrony buczyny karpackiej i naturalnego fragmentu lasu łąkowego. Drugim interesującym kompleksem przyrodniczym gminy jest rezerwat leśny „Dolina Łańskiego Potoku”, chroniący naturalne zbiorowiska podgórskiego łągu jesionowego i nadrzecznej olszyny górskiej. Rezerwat stanowi ponadto miejsce masowego rozrodu endemicznego gatunku trzaski karpackiej oraz bytowania bociana czarnego.

Program drugiego dnia wycieczki nie może obyć się bez Blotnego (Błatniej) - szczytu górskiego (917 m n.p.m.) w grupie Klimczoka, w paśmie wiślańskim Beskidu Śląskiego. Pieszko wycieczka złotym szlakiem biorącym swój początek przy stacji PKP Jaworze -

Jasienica, dostarczy nam niezapomnianych wrażeń i malowniczych widoków. Ze szczytu rozciąga się piękna panorama Beskidów, a przy dobrej pogodzie zobaczymy nawet Małą Fatrę. W południowej części szczytu położone jest schronisko. Powstało ono w I poł. XX w, a swój obecny kształt uzyskało w II poł. XX w. W usytuowanym poniżej Blotnego gospodarstwie agroturystycznym rancho „Błatnia”, możemy spróbować potraw regionalnych, przejażdżki górskiej konno, a w okresie zimowym zorganizować kulig.

Po południu warto udać się do leżącego między rzekami Jasienicą, Rudawką, Międzyrzeczką i Wapienicą Międzyrzecz Górny, by zwiedzić kościół ewangelicko - augsburski z II poł. XIX w. We wnętrzu świątyni na uwagę zasługują ołtarz główny z obrazem przedstawiającym Ostatnią Wieczerzę, ambona oraz chrzcielnica z pokrywą w kształcie odwróconego kielicha. Innym ciekawym obiektem Międzyrzeczka jest Izba Regionalna, w której zgromadzono stare formy do produkcji masła, żelazka, latarnie, maszyny do szycia, prasy do owoców, piękne serwety z wyhaftowanymi przysłowiami, kancjonały, czy banknoty. Dla aktywnych dużą atrakcją będzie z pewnością Jeździecki Klub Sportowy „Czanki”, posiadający krynę ujeżdżalnię oraz otwarty plac do jazdy konnej.

Jeździecki Klub Sportowy „Czanki” w Międzyrzeczku Górnym, fot. J. Szczotka

Ostatni dzień pobytu w regionie dobrze jest przeznaczyć na wypad do Górek Wielkich - jednej z najstarszych wsi beskidzkich, rozciągającej się w dolinie rzeki Brennicy. Mieści się tutaj interesujące Muzeum Zofii Kossak - Szatkowskiej prezentujące stałą ekspozycję oraz czasowe wystawy tematyczne. W placówce będącej oddziałem Muzeum Śląska Cieszyńskiego zobaczymy archiwalne zdjęcia, rodzinne pamiętki, rękopisy i maszynopisy, jak również unikatowe polskie wydania i tłumaczenia utworów pisarki. Tuż obok muzeum znajdują się ruiny dworu Markłowskich z I poł. XVIII w., który spłonął w 1945 r. Ciekawy jest także gotycki kościół rzymskokatolicki Wszystkich Świętych z XV w., przebudowany w II poł. XVII w. Na pobliskim cmentarzu pochowano Zofię Kossak i jej męża Zygmunta Szatkowskiego, ich przedwcześnie zmarłego syna Juliusza oraz matkę Anny i ojca Tadeusza. Będąc w Górkach Wielkich, można wybrać się pieszko ścieżką dydaktyczną prowadzącą na górę Bucze (417 m n.p.m.). Na trasie składającej się z sześciu odcinków zobaczymy między innymi: dorodne okazy dębu szypułkowego i jarzębu szwedzkiego,

fragmenty lasu łąkowego, stanowiska cieszyńskimi wiosennej - charakterystycznego dla regionu Śląska Cieszyńskiego kwiatu, stare kamienie graniczne, czy pozostałe po wydobyciu skał wapiennych wyrobiska. Popołudnie jest okazją do spędzenia czasu w położonych na lewym brzegu Brennicy Górkach Małych, gdzie mieści się niezwykle atrakcyjna „Chlebowa chata” Jadwigi i Mariana Dudysów - drewniana chałupa z zaaranżowanym tradycyjnie wnętrzem. Można tutaj spróbować własnych sił w młóceniu cepami, mieleniu na żarnach, odsiewaniu mąki, formowaniu i wypiekanu ciasta, ubijaniu masła i wyrabianiu twarogu, a także zasmakować specjałów gospodyni - chleba z mąki żytnej robionej na zakwasie, czy podplomyków. W Górkach Małych kończymy poznanie tej części Euroregionu Śląsk Cieszyński.

TURYSTYKA UZDROWISKOWA I KULTUROWA

Turystyka uzdrowiskowa i kulturowa to produkt turystyczny, który skierowany jest do klienta indywidualnego i umożliwia poznanie miejsc odznaczających się dużymi walorami leczniczo - zdrowotnymi, zabytków sakralnych, pracowni i galerii lokalnych twórców, chronionych obszarów przyrodniczych oraz pięknych krajobrazów Beskidu Śląskiego znajdujących się na terenie Ustronia, Brennej i Wisły oraz gminy Istebna. Został on podzielony na dwie jednodniowe oferty spędzenia wolnego czasu. Zarówno programy, jak i formę poznawania opisanych w nich atrakcji można dostosować do własnych potrzeb i zwiedzać je, korzystając z tworzącego produkt fragmentu „Szłaku Tradycyjnego Rzemiosła”, „Szłaku Piastów i Habsburgów zwanego „Drogą Książęcą - Via Ducalis”, „Szłaku Szczytami Beskidów”, czy „Transbeskidzkiego Szłaku Konnego”.

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ ŚRODKOWA I WSCHODNIA (STRONA POLSKA)”

(oferta jednodniowa - trasa samochodowa)

Ustroń - Brenna

Naszą wycieczkę rozpoczynamy w Ustroniu - mieście położonym w dolinie rzeki Wisły, na północnym skraju Beskidu Śląskiego. Ten jedyny wczasowo - uzdrowiskowy ośrodek w tej części regionu oferuje turystom szereg atrakcji. Wśród zabytków architektury znajdujących się w centrum Ustronia na uwa-

Muzeum Ustrońskie, fot. J. Szczotka

Zbójnicka chata na Równicy, fot. J. Szczotka

gę zasługuje największy obiekt sakralny - kościół ewangelicko - augsburski Apostoła Jakuba Starszego z I poł. XIX w. W zbiorach bibliotecznych mieszczącej się obok świątyni starej plebanii z przełomu XVIII i XIX w. zobaczymy cenną biblię wydaną w Norymberdze końcem XVII w. Niedaleko stoi późnobarokowy kościół rzymskokatolicki św. Klemensa z II poł. XVIII w. z ciekawym ołtarzem z rzeźbami świętych Piotra i Pawła oraz amboną z XIX w. Atrakcją historyczną miasta jest niewątpliwie Muzeum Ustrońskie im. Jana Jarockiego zlokalizowane w budynku dyrekcji dawnej huty „Klemens”. Od 1986 r. funkcjonuje tu Muzeum Hutnictwa i Kuźnictwa, którego ekspozycja prezentuje historię hutnictwa w Ustroniu, a także zbiory kultury i sztuki ludowej regionu. Innym interesującym obiektem jest prywatne Muzeum Regionalne „Stara Zagroda” będące rekonstrukcją in situ typowej dla Ustronia zabudowy z XIX i I poł. XX w. Spośród wielu atrakcji przyrodniczych miejscowości jedną z najciekawszych stanowi Leśny Park Niespodzianek, usytuowany na południowym stoku Równicy (884 m n.p.m.). Zwiedzając kompleks, zobaczymy piękną przyrodę Beskidu Śląskiego, zwierzęcą łąną oraz loty ptaków drapieżnych. Kto chce, może odwiedzić Uzdrowiskowy Zakład Przyrodolecznicy, by skorzystać z proponowanych w nim zabiegów. W ośrodku znajduje się również grotta solna, w której sól morską pochodząca z Morza Martwego, służy do celów rehabilitacyjnych, profilaktycznych i zdrowotnych. Na koniec pobytu w Ustroniu trzeba koniecznie wybrać się na szczyt Czantorii Wielkiej (995 m n.p.m.). Można na niego wyjechać (do polany Stokłoska - ostatni odcinek pokonujemy pieszo) kolejką krzeslekową. Z wierzchołka rozciąga się piękna panorama doliny rzeki Wisły i Ustronia. Beskidzkie krajobrazy są jeszcze lepiej widoczne ze znajdującej się tutaj wieży widokowej o wysokości 28 m. Dla odwagnych przewidziano specjalną atrakcję - letni tor saneczkowy - metalową rynnę o długości 710 m z wieloma zakrętami, którą zjeżdża się na dwuosobowych saneczkach. Drugim przystankiem na trasie naszego jednodniowego pobytu w Beskidzie Śląskim będzie Brenna. Ta rozległa wieś górską rozciągająca się w dolinach Brennicy i jej dopływów - Leśnicy, Hołcyny i Jatnego, również posiada szereg niezwykle atrakcyjnych. Jedną z nich jest kościół rzymskokatolicki św. Jana Chrzciciela z II poł. XVIII w. W barokowo - klasycystycznym wnętrzu świątyni znajduje się obraz przedstawiający

Muzeum Beskidzkie im. Andrzeja Podzorskiego w Wiśle, fot. P. Brągiel

scenę Chrztu Chrystusa w Jordanie, ambona z XIX w. oraz rzeźby św. Józefa z Dzieciątkiem i św. Anny z Matką Bożą. Wspaniały zabytek Brennej stanowi dworek myśliwski „Konczakówka” z I poł. XX w. Zbudowany w stylu tyrolskim obiekt, krywa w swoim wnętrzu wiele trofeów myśliwskich, oszczepów na niedźwiedzie, rysunków i obrazów przedstawiających sceny o tematyce łowieckiej. Obok dworku stoi kapliczka św. Huberta z ciekawym witrażem przedstawiającym wizerunek jej patrona. W miejscowości zachowało się ponadto kilkanaście zabytkowych chat górskich z XVIII i XIX w. Jedną z nich przeznaczono na Izbę Regionalną. Na koniec pobytu w Brennej można udać się do dzielnicy Hołcyn, w której znajduje się przystań wodna. Powstała ona w 1962 r. i służyła początkowo jako zapora przeciwpowodziowa, a dzisiaj jest doskonałym miejscem do uprawiania różnych form sportu i rekreacji. Tutaj dobiega końca nasza interesująca podróż.

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI - CZĘŚĆ POŁUDNIOWA (STRONA POLSKA)”

(oferta jednodniowa - trasa samochodowa)

Koniaków • Jaworzynka • Wisła

Izba twórcza rzeźby i koronki ludowej Kamieniarzów w Koniakowie, fot. J. Szczołka

Wycieczkę rozpoczynamy w Koniakowie - najwyższej położonej, a zarazem najmłodszej wsi na Ziemi Cieszyńskiej. Miejscem, którego z pewnością nie można pominąć będąc w Koniakowie, jest Izba twórcza rzeźby i koronki ludowej. Od 1984 r. funkcjonuje tu muzeum prezentujące przedmioty wykonane przez nieżyjącą już Helenę Kamieniarz - jedną z najbardziej uznawanych współczesnych koronczarek. Wśród wielu wykonanych przez panią Helenę przedmiotów są nie tylko różnorodne serwetki, ale także kołnierzyki, obrusy, rękawiczki, bluzki, spódnice, a nawet czapki, kapelusze i suknie ślubne. W placówce swoje dzieła wystawia również mąż pani Heleny - Mieczysław, rzeźbiarz i plastyk obrzędowy. Oprócz Izby, warto także odwiedzić dom Elżbiety Waszut - z zawodu krawcowej, której pasją jest renowacja i szycie elementów męskiego stroju górali śląskich. Pani Elżbieta oprócz nogawic, brucelików i guń, szyje i wyszywa męskie koszuły oraz damskie kabotki. Największą ilość wykonanych przez nią strojów trafia do miejscowej ludności i do odwiedzających Koniaków turystów.

W położonej w dolinach Czadeczki i Krzęleńki oraz na otaczających je stokach Jaworzynce, ciekawą atrakcją stanowi Muzeum Regionalne „Na Grapie”, gdzie organizowane są wystawy związane ze zwyczajami i obrzędami ludowymi. Z kolei w okolicach malowniczego przysiółka Jaworzynki - Trójstyku, będziemy mogli zobaczyć miejsce połączenia granic Polski, Czech i Słowacji wyznaczone kamiennym słupem.

Na koniec naszego pobytu w beskidzkiej części Euroregionu odwiedzimy Wisłę - jeden z największych ośrodków turystycznych w kraju. Wśród wielu wiślańskich atrakcji do najciekawszych należy z pewnością klasycystyczny kościół ewangelicko - augsburski Apostołów Piotra i Pawła z I poł. XIX w. Niedaleko stąd mieści się Muzeum Beskidzkie im. Andrzeja Podzorskiego ze znajdującą się wewnątrz stałą ekspozycją ukazującą strój górali śląskich i ich zajęcia. Całość uzupełniają wystawy czasowe o zróżnicowanej tematyce, związane najczęściej z twórczością miejscowych artystów. Niezwykle interesująca jest także pracownia rzeźbiarska Jarosława Gluzy, w której wykonuje on fragmenty lub całe wnętrza chat górskich, łyżki, widelce, a także zabawki i plastykę obrzędową. Będąc w Wiśle warto jeszcze odwiedzić dwa inne obiekty - neogotycki kościół rzymskokatolicki Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z II poł. XIX w. oraz drewniany

Pałac Myśliwski Habsburgów z końca XIX w. Przeniesiony w 1985 r. z Przysłopiu pod Baranią Górą budynek, służy obecnie wiślańskiemu oddziałowi Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego. Na koniec naszego pobytu w miejscowości nie można zapomnieć o Wiśle Czarnem z charakterystycznym dla niej Jeziołem Czerniańskim - zbiorniku wodnym, który powstał dzięki przegrodzeniu doliny Wiselki zaporą ziemną. Niedaleko jeziora stoi oficjalna rezydencja głowy państwa - Zameczek Prezydenta RP na Zadnim Groniu. Zbudowany w I poł. XX w. obiekt, posiada bardzo ciekawe wyposażenie. Znajdują się tu między innymi: tapicerowane skórą antylopy meble i grafiki polskich artystów. Tuż przy zamczeku mieści się drewniana kaplica w stylu alpejskim z początku XX w. W Wiśle kończymy naszą jednodniową wycieczkę.

TURYSTYKA NA SZLAKU KRAKÓW - MORAWY - WIEDEŃ GREENWAYS

Turystyka na Szlaku Kraków - Morawy - Wiedeń Greenways to produkt turystyczny, który skierowany jest do klienta indywidualnego i umożliwia poznanie miejsc znajdujących się na nitce Habsburgów oraz nitce nizinnej szlaku dziedzictwa przyrodniczo - kulturowego „Kraów - Morawy - Wiedeń Greenways”. Został on podzielony na dwie jednodniowe oferty spędzenia wolnego czasu. Zarówno programy, jak i formę poznawania opisanych w nich atrakcji można dostosować indywidualnie do własnych potrzeb i zwiedzać je, korzystając z tworzącego produkt fragmentu „Szlaku Tradycyjnego Rzemiosła”, „Szlaku Starówek”, „Szlaku Architektury Drewnianej”, czy „Szlaku Piastów i Habsburgów” zwanego „Drogą Książęcą - Via Ducalis”.

„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK CIESZYŃSKI I EUROREGIONU BESKIDY (STRONA POLSKA) - OD ISTEBNY PO ŻYWIEC”

(oferta jednodniowa - trasa samochodowa)

Istebna • Koniaków • Miłówka • Żywiec

Naszą jednodniową wycieczkę rozpoczynamy w Istebnej - gminnej wsi położonej na stokach Złotej Gronia, Beskidka i Młodej Góry, nad górną Olzą i jej dopływami. Zatrzymamy się najpierw do Pracowni i Galerii Rodziny Konarzewskich w Istebnej Buczniku, w której zgromadzono twórczość czterech pokoleń rodziny. Warto również odwiedzić Ośrodek Edukacji Ekologicznej, gdzie prezentowana jest stała ekspozycja flory i fauny beskidzkich lasów. W kościele rzymskokatolickim Dobrego Pasterza z końca XVIII w. zobaczymy natomiast piękne wnętrza ozdobione elementami rzeźbiarskimi ołtarza głównego, stalli, ambony i chrzcielniczy. Będąc w Istebnej, nie sposób pominąć także kurnej chaty Jana Kawuloka z II poł. XIX w. Właściciel urządził w niej bardzo ciekawe Muzeum Regionalne z bogatym zbiorem instrumentów ludowych. Kolejnym punktem na trasie naszej podróży jest najwyższej położona, a zarazem najmłodsza wieś na Ziemi Cieszyńskiej - Koniaków. Pierwszym

interesującym miejscem, które odwiedzimy w Koniakowie będzie Galeria Sztuki Regionalnej Tadeusza Ruckiego „Chata na Szańcach”, prezentująca bogatą twórczość artystów Beskidzkiej Trójwsi. Drugim - dom Lucyny Bytów - artystki tworzącej piękne, inspirowane światem przyrody przedmioty z bibuły.

Również położona w dolinie Soły wioska Miłówka, uchyli nam rąbka swoich tajemnic. Zatrzymamy się tutaj w Izbie Regionalnej „Stara Chałupa”, by obejrzeć różnego rodzaju dawne narzędzia i sprzęt rolniczy, przedmioty kuchenne i rzemieślnicze oraz meble. Zwiedzimy ponadto neobarokowy kościół rzymskokatolicki Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z I poł. XIX w. W ostatnim etapie poznawania regionu odkryjemy atrakcje położonego u zbiegu Soły i Koszarawy Żywca. Centrum tego zabytkowego miasta zajmuje Rynek, pośrodku którego znajduje się fontanna z figurą św. Floriana. W północnej pierzei mieści się ratusz, natomiast w jednym z rogów kamienna dzwonnica z I poł. XVIII w. Ponad miastem góruje wieża największej świątyni żywieckiej - konkatedry Narodzenia Najświętszej Marii Panny, zbudowanej głównie w stylu gotyckim i renesansowym oraz częściowo barokowym. W niewielkiej odległości od niej wznosi się Stary Zamek z I poł. XV w. z pięknym arkadowym dziedzińcem oraz klasycystyczny pałac Habsburgów z II poł. XIX w., nazywany Nowym Zamkiem. Całość otoczona jest parkiem krajobrazowym w stylu angielskim z ciekawym domkiem chińskim z II poł. XVIII w. Zwiedzając miasto, warto również zobaczyć dawny browar arcyksiążęcy z II poł. XIX w., w którym obecnie mieści się Muzeum Browaru, prezentujące historię i proces produkcji piwa. Na koniec naszego pobytu w Żywcum można wybrać się nad Jezioro Żywieckie stanowiące doskonałe miejsce do uprawiania różnych form wypoczynku i rekreacji. W Żywcum kończymy naszą jednodniową wycieczkę fragmentem nitki Habsburgów szlaku Kraków - Morawy - Wiedeń Greenways.

Zameczek Prezydenta RP na Zadnim Groniu, fot. P. Brągiel

**„PIĘKNO EUROREGIONU ŚLĄSK
CIESZYŃSKI I EUROREGIONU BESKIDY
(STRONA POLSKA) - MAŁY WIEDŃ
I PERŁA GÓRNEGO ŚLĄSKA”**

(oferta jednodniowa - wycieczka
samochodowa)

Cieszyn • Pszczyna

Wycieczkę rozpoczynamy w Cieszynie - jednym z najpiękniejszych ośrodków południowej Polski zwanym Małym Wiedniem. Wśród wielu znajdujących się tu atrakcji do najciekawszych należy założony pod koniec XV w. Rynek ze studnią z figurą św. Floriana. Najbardziej charakterystyczną budowlą Rynku stanowi barokowo - klasycystyczny ratusz z I poł. XIX w. oraz piękne przyrynkowe kamienice - dawny hotel „Pod Brunatnym Jeleniem”, gmach poczty oraz Dom Narodowy. W dawnym pałacu hrabiów Larischów ma swoją siedzibę jedno z najstarszych w Europie muzeów - Muzeum Śląska Cieszyńskiego. Z cieszyńskich świątyń warto odwiedzić kościół rzymskokatolicki św. Marii Magdaleny z XIII w., we wnętrzu którego spoczywają szczątki wszystkich Piastów cieszyńskich, a także kościół Jezusowy z I poł. XVIII w. - największą ewangelicko - augsburską świątynią w kraju. Interesującymi obiektami Cieszyna są ponadto: neorenesansowy budynek Biblioteki Miejskiej z XIX w., kamienice podcieniowe z przełomu XVIII i XIX w. położone wzdłuż ul. Głębokiej, Studnia Trzech Braci, czy Muzeum Drukarstwa. Zgromadzono tu jeden z największych w kraju zbiór czcionek, matryc, klisz chemigraficznych i drzeworytniczych, urządzeń drukujących, pras dociskowych i urządzeń introligatorskich. Bardzo ciekawie prezentuje się także secesyjny gmach Teatru im. Adama Mickiewicza z I poł. XX w. W zlokalizowanej naprzeciw Teatru Książnicy Cieszyńskiej zobaczymy wystawę przedstawiającą bogate zbiory biblioteczne księdza Leopolda Szersznika z okresu od XV do XIX w. Zwiedzając miasto, nie można pominąć Góry Zamkowej, gdzie znajduje się rotunda romańska z XI w. - jedna z najstarszych świątyń chrześcijańskich w Polsce. Tuż obok stoi Wieża Ostatecznej Obrony z XIII w. oraz Wieża Piastowska z XIV w., z której roztacza się piękny widok na miasto i Beskidy. W miejscu zamku dolnego powstał w I poł. XIX w. Pałac Myśliwski Habsburgów. Drugim miastem leżącym na trasie naszej jednodniowej wycieczki, będzie Pszczyna - Perła Górnego Śląska. Jej centralny punkt stanowi Rynek z neorenesansowym ratuszem. W północnej pierzei placu stoi neobarokowy kościół ewangelicko - augsburski z I poł. XX w., z ciekawym portalem z dwiema kolumnami oraz kamienną płytą nagrobną rycerza Wilhelma Wenzla. Zabudowę Rynku tworzą ponadto piękne kamienice. W niewielkiej odległości znajduje się barokowy kościół rzymskokatolicki Wszystkich Świętych z I poł. XVIII w. We wnętrzu świątyni na uwagę zasługuje portal przed kaplicą św. Teresy, późnobarokowy chór z XVIII w. oraz ołtarz główny i ołtarze boczne. Przy ul. Piastowskiej - głównym deptaku Pszczyny, zlokalizowane jest Muzeum Prasy Śląskiej. Można

Strzelba „cieszyńska” Jerzego Wałgi, fot. J. Szczotka

w nim zobaczyć maszyny, urządzenia drukarskie i introligatorskie. Na piętrze mieści się Izba w Telemana - kameralna sala koncertowa, której nazwa pochodzi od nazwiska sławnego muzyka barokowego. Największą atrakcją Perły Górnego Śląska jest bez wątpienia Zamek Książęcy z XIV w., w którym znajduje się Muzeum Zamkowe. Do kompleksu zamkowego należy również późnorenesansowa Brama Wybrańców z II poł. XVII w., ujeżdżalnia oraz neoromańska powozownia i stajnie książęce z XIX w. W przylegającym do Zamku parku krajobrazowym uwagę zwracają piękne alejki, mostki, stawy, wysepki, obiekty małej architektury oraz nekropolie rodów książęcych - Anhalt-Köthen-Pless i Hochberg. W parku Dworcowym zlokalizowano skansen „Zagroda Wsi Pszczyńskiej” z wieloma zabytkami drewnianej architektury ludowej przeniesionymi tu z okolicznych wsi. W Pokazowej Zagrodzie Żubrów w Zwierzynie można natomiast obserwować zachowania i zwyczaje królów puszczy - żubrów. W Pszczynie kończymy naszą jednodniową wycieczkę fragmentem nitki niższej szlaku Kraków - Morawy - Wiedeń Greenways.

**OPISY SZLAKÓW TWORZĄCYCH
PRODUKTY TURYSTYCZNE**

„Szlak Tradycyjnego Rzemiosła” łączy miejsca, w których rodzimi twórcy nadal pielęgnują tradycyjne zawody, takie jak: bibułkarstwo, koronczarstwo, haft, jubilerstwo, kowalstwo, piernikarstwo, rymarstwo i wiele innych. Na terenie polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński szlak przebiega przez Jaworzynkę, Istebną,

Muzeum drukarstwa w Cieszynie, fot. J. Szczotka

Wnętrze chaty u Kawuloka, fot. J. Szczotka

Koniaków, Wisłą Ustroń, Górkę Małą, Skoczów, Łączkę, Bładnice Dolne, Golezów, Cisownicę, Dziegielów, Cieszyn, Gumną, Kończyce Małe i zrzesa 27 osób.

„Szlak Myślistwa” łączy miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych znajdujących się na obszarze polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński oraz Ziemi Pszczyńskiej - punkty ostoi ptactwa wodnego oraz zwierzyny płowej (stawy, uroczyska, rezerwy, pozostałe skupiska fauny i flory), a także obiekty architektury myśliwskiej (domki myśliwskie, stacje łowieckie, strzelnice, pomniki łowiectwa, dworki, zamki, pałacyki). Główna trasa na terenie polskiej strony Euroregionu przebiega przez Wisłą, Ustron, Golezów, Dębowiec, Hażlach, Kończyce Małe, Pruchną, Drogomyśl, Chybie, Landek.

„Szlak Starówek” łączy miejscowości, które zachowały do dziś zabytkowy układ urbanistyczny - piękne, historyczne dzielnice z niepowtarzalną atmosferą malowniczych rynków, zamków, pałaców i kościołów. Szlak stanowi również symbol dokumentujący bogatą historię Śląska Cieszyńskiego. Na terenie polskiej strony Euroregionu przebiega on przez Strumień, Skoczów i Cieszyn.

„Szlak Architektury Drewnianej” na terenie województwa śląskiego łączy 84 obiekty drewniane: kościoły, kaplice, dzwonnice, chałupy, karczmy, leśniczówki, pałacyki myśliwskie, skanseny i obiekty gospodarcze. Jego trasa główna zbiega się z podobnymi szlakami w województwach podkarpackim i małopolskim, natomiast pięć odrębnych pętli pozwala na szczegółowe poznanie konkretnych części województwa. Przez teren polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński przebiega fragment pętli rybnickiej (Jastrzębie - Zdrój, Gólkowice), pszczyńskiej (Bielowicko, Zamarski, Kończyce Wielkie, Kaczyce) i beskidzkiej (Bielowicko, Ustron - Nierodzim, Wisła, Istebna)

„Szlak Piastów i Habsburgów” zwany „Drogą Książęcą - Via Ducalis”, łączy miejsca, w których przetrwały do dziś wyjątkowo piękne zabytki kultury materialnej

oraz pozostawiły ślady swojego panowania dwie najważniejsze dla regionu Śląska Cieszyńskiego dynastie. Na terenie polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński należą do niego atrakcje znajdujące się w Cieszynie, Zamarskach, Kończykach Wielkich, Kończykach Małych, Zebrzydowicach, Strumieniu, Skoczowie, Bielowicko, Grodzcu Śląskim, Jaworzu, Górkach Małych, Ustroniu i Wiśle.

„Szlak Szczytami Beskidów” ma charakter widokowy i łączy najwyższe wzniesienia znajdujące się wzdłuż granicy polsko - czeskiej. Na terenie polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński przebiega przez Ostry (709 m n.p.m.), Czantorię Wielką (995 m n.p.m.), Soszów Mały (762 m n.p.m.), Soszów Wielki (885 m n.p.m.), Stożek Mały (843 m n.p.m.), Stożek Wielki (978 m n.p.m.), Kyrkawice (973 m n.p.m.), Kiczory (989 m n.p.m.) aż do Trójstyku.

W Polsce istnieje 16 „Szlaków Papieskich” związanych swoją nazwą z pasmami górskimi. Zalicza się do nich: Szlaki Papieskie w Tatrach i na Podtatrze, w Gorcach, w Beskidzie Wyspowym, w Beskidzie Żywieckim (obejmują Worek Raczański), w Beskidzie Niskim, na Podhalu, na Orawie, w Bieszczadach, w Pieninach, w Beskidzie Sądeckim, w Beskidzie Małym, w Beskidzie Makowskim, w Beskidzie Śląskim, w Paśmie Dрабова, w Sudetach, na Jurze Krakowsko - Czesłochowskiej (Podkrakowski). Przez teren polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński przebiega fragment „Szlaku Papieskiego w Beskidzie Śląskim”, do którego należy miasto Skoczów.

„Transbeskidzki Szlak Konny” jest najdłuższym góskim szlakiem turystyki jeździeckiej w Polsce. Liczy ok. 600 km długości i łączy Brenną z Wołosatym w Bieszczadach. Został on podzielony na 14 etapów, co odpowiada 14 dniom jazdy konno. Na terenie polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński jego fragment przebiega od Brennej Jatny, przez Grabową (900 m.n.p.m) przełęcz Salmopolską (934 m n.p.m.) i Malinowską Skalę (1152 m n.p.m.), aż do Magurki Wiślańskiej (1140 m n.p.m.).

Brenna, PIT, ul. Wyzwolenia 77,
43-438 Brenna, tel.: (+48) 33 853 65 50,
brenna@slaskie.travel, www.brenna.pl

Cieszyn, CCI, Rynek 1, 43-400 Cieszyn,
tel.: (+48) 33 479 42 48, cieszyn@slaskie.travel
www.cieszyn.pl, www.olza.pl

Cieszyn, PIT - ZC, ul. Zamkowa 3 a,b,c,
43-400 Cieszyn, tel.: (+48) 33 851 08 21,
zamekcieszyn@slaskie.travel, www.zamekcieszyn.pl

Cieszyn, PIT - PTTK, ul. Głęboka 56,
43-400 Cieszyn, tel.: (+48) 33 852 11 86,
pttkcieszyn@poczta.fm, www.pttkcieszyn.fm.interia.pl

Dębowiec, PIT - GOKSiT, Łączka 71,
43-426 Dębowiec, tel.: (+48) 33 858 83 51,
debowiec@slaskie.travel, www.ck.debowiec.com.pl

Godów, PIT - OK, ul. 1 Maja 93,
44-341 Gołkowiec, tel.: (+48) 32 472 75 32,
godow@slaskie.travel, www.godow.pl

Goeszów, PIT - GCI, ul. Cieszyńska 29,
43-440 Goeszów, tel.: (+48) 33 479 99 28,
goleszow@slaskie.travel, www.goeszow.pl

Hazlach, PIT - GCI, ul. Główna 57,
43-419 Hazlach, tel.: (+48) 33 852 23 63,
hazlach@slaskie.travel, www.hazlach.pl

Istebna, PIT, Istebna 68, 43-470 Istebna,
tel.: (+48) 33 855 61 58,
istebna@slaskie.travel, www.istebna.eu

Jasienica, PIT - GOK, ul. Międzyrzecka 159,
43-385 Jasienica, tel.: (+48) 33 815 22 31,
jasienica@slaskie.travel, www.jasienica.pl

Jastrzębie - Zdrój, PTTK, ul. Harcerska 14b,
44-445 Jastrzębie - Zdrój, tel.: (+48) 32 471 94 88,
pttkjz@jasnet.pl, www.pttk.jasnet.pl

Jaworze, PIT - Amfiteatr, ul. Wapienicka,
43-384 Jaworze, tel.: (+48) 33 488 31 16,
jaworze@slaskie.travel, www.opgj.pl

Jaworze, PIT - Galeria, ul. Zdrojowa 111,
43-384 Jaworze, tel.: (+48) 33 488 31 16,
galeriajaworze@slaskie.travel, www.opgj.pl

Skoczów, PIT - ARTadres BPiIUM, Rynek 18,
43-430 Skoczów, tel.: (+48) 33 858 50 23,
skoczow@slaskie.travel, www.skoczow.pl

Strumień, PIT - MGOK, Rynek 9,
43-246 Strumień, tel.: (+48) 33 857 01 74,
strumien@slaskie.travel, www.strumien.pl

Ustroń, MIT - SPiRU, Rynek 2,
43-450 Ustroń, tel.: (+48) 33 854 26 53,
ustron@slaskie.travel, www.ustron.pl

Wisła, CIT, pl. Hoffa 3, 43-460 Wisła,
tel.: (+48) 33 855 34 56,
wisla@slaskie.travel, www.wisla.pl

Wisła, PIT - PTTK, ul. Lipowa 4a,
43-460 Wisła, tel.: (+48) 33 855 35 60,
pttkwisla@slaskie.travel, www.pttk.wisla.pl

Zebrzydowice, PIT - GOK/GCI,
ul. ks. Janusza 21, 43-410 Zebrzydowice,
tel.: (+48) 32 469 33 34,
zebrzydowice@slaskie.travel
www.gok.zebrzydowice.pl

Spis Treści

Trasy rowerowe	3
Opis krajoznawczy	18
Produkty turystyczne	24
Punkty Informacji Turystycznej	36

